

Kerncijfers en voornaamste resultaten van de Belgische verzekeringsmarkt in 2010

1. Inleiding: zwaar weer trotseren	2
2. Incasso's en marktaandelen	4
2.1. Incasso's	
2.2. Marktaandelen	
3. Financiële opbrengsten en beleggingen	8
3.1. Analyse van de beleggingen	
3.2. Financiële opbrengsten en beleggingsrendementen	
4. Commissielonen en kosten	13
4.1. Beheers- en administratiekosten	
4.2. Commissie lonen	
4.3. Totaal van de kosten en commissielonen	
5. Rendabiliteit	17
5.1. Synthese van de resultatenrekening	
5.1.1. Technische rekening niet-leven	
5.1.2. Technische rekening leven	
5.1.3. Niet technische	
5.2. Evolutie van de boekhoudkundige resultaten	
5.3. Rendabiliteit van eigen vermogen	
6. Solvabiliteit	24
6.1. Solvabiliteitsmarges niet-leven	
6.2. Solvabiliteitsmarges leven	
6.3. weerstandstests	
7. Ontwikkeling van de belangrijkste resultaten	27
7.1. Levensverzekering	
7.1.1. Leven individueel met gewaarborgde rentevoet (tak 21)	
7.1.2. Leven Groep met gewaarborgde rentevoet (tak 21)	
7.2. Niet-leven verzekeringen	
7.2.1. Arbeidsongevallen (Wet van 1971)	
7.2.2. Brand, ongevallen en andere risico's (BOAR)	
8. Analyse van de belangrijkste BOAR-takken	33

1. Inleiding

Zwaar weer trotseren

2010 was een moeilijk jaar voor de Belgische verzekeringsmarkt en bij het schrijven van deze regels zijn de omstandigheden nog altijd verre van gunstig. Hoewel de markt een lichte groei noteert, ligt die niet veel hoger dan het inflatiecijfer, al konden de verwachtingen moeilijk hooggespannen zijn.

Hoe is die groei van de vraag verdeeld?

Ondersteund door de vraag naar bescherming en voorzorg, legt de individuele levensverzekering de beste prestatie van de grote Belgische verzekeringsmarkten voor (+ 5,7 %). Sommige klanten hebben in 2010 zelfs weer iets meer risico durven te nemen door te investeren in met beleggingsfondsen verbonden polissen, die opnieuw een stijgende lijn vertonen na vier jaar van dalend premie-inkomen. Toch blijft het premievolume in de individuele levensverzekering ietwat onder de door een hoge spaarquote gewekte verwachting als gevolg van de onzekerheid die op de gezinnen weegt.

De premies voor de groepsverzekering, bedoeld voor de vorming van bedrijfspensioenen, boeken dan weer geen vooruitgang. De formules met gewaarborgd rendement nemen met amper 1,9 % toe, terwijl de met beleggingsfondsen verbonden contracten met liefst 50 % kelderen. Dat is natuurlijk een bedroevende vaststelling nu de uitdaging om de pensioenen te financieren in het licht van een almaar wankeler demografisch evenwicht steeds prangender wordt.

De schadeverzekeringen stijgen met 2,4 %. De tendensen neutraliseren elkaar bijna tussen de takken die de gevolgen van de economische vertraging ondergaan, die waarvoor de vraag gezond blijft en die waar de premies maar net de ontwikkeling van de onderliggende kosten bijhouden. Over het geheel genomen is de reële groei echter nauwelijks positief. Te gering in ieder geval om de toename van de schadelast op te vangen, die met name voortvloeit uit vaak voorgekomen noodweer en op de resultaten drukt van verschillende takken die voor de huishoudens van belang zijn.

Wat de financiële kant van de activiteiten van de verzekeraars betreft, bereikt het aandeel van de obligaties in hun portefeuille een recordniveau (165 miljard euro). Die keuze van veilige beleggingen leidt tot een bescheiden rendement op de activa, want op wonderen mochten we echt niet rekenen. De beleggingen die de correcte uitvoering van de overeenkomsten waarborgen, zijn zo samengesteld dat de verzekeraars nauwelijks aan de wisselvalligheid van de beurs zijn blootgesteld. Niettemin zijn zij afhankelijk van het oordeel van de markten over de kwaliteit van de tegenpartijen in een obligatieportefeuille waarin de schuldenaars zowel overheden als bedrijven zijn die de markten ongenadig onder de loep nemen. Die onverbiddelijke beoordeling is trouwens een grote zorg voor een sector die met aandrang vraagt dat een meer gedetailleerde analyse rekening houdt met zijn rol van stabiliserende institutionele belegger, die beschut is tegen de voor banktransacties kenmerkende behoefte aan liquiditeit alsook tegen speculatieve excessen. Tegelijkertijd heeft de aanhoudend lage rente de terechte vraag doen rijzen of de verzekeraars in staat zijn op koers te blijven, meer bepaald in het licht van de wetgeving op de pensioenen, die een minimumrendement vastlegt. De sector is er zich van bewust dat het kritieke punt in de loop van 2010 bereikt is en verwacht van de autoriteiten een verstandige reactie, dat wil zeggen een herziening van de manier waarop dat minimum vastgesteld wordt.

Uiteindelijk bevestigt het positieve resultaat van de sector, twee jaar na het dieptepunt van 2008, de veerkracht van de Belgische verzekering. Het solvabiliteitsoverschot van de sector is dan wel geruststellend, uit de cijfers blijkt dat sommige ondernemingen moeite hebben om winst te maken.

De marktspelers ondergaan de invloed van de aan de gang zijnde veranderingen: met name een aantal desinvesteringen door sommige groepen heeft onlangs tot concentratiebewegingen geleid. Die bewegingen zijn nog niet zichtbaar in de cijfers over 2010, die dus een overzicht van de marktconcentratie geven dat bij de publicatie ervan achterhaald kan zijn. Maar er worden al andere bewegingen voorspeld, als gevolg van de geleidelijke inwerkingtreding van nieuwe solvabiliteitsnormen.

Die hervormingen zullen de markt ertoe brengen zijn productgamma opnieuw te bekijken en zelfs na te gaan of de tariefbepaling de aanvaarde risico's wel volgens de nieuwe reglementaire en boekhoudkundige eisen weergeeft.

Deze publicatie is een momentopname die het herstel van de rendabiliteit in de gezondheidsverzekering bevestigt en aantoont dat die, over het geheel genomen, verbetert wat de verplichte aansprakelijkheidsverzekering voor voertuigen betreft. In de omniumverzekering gaan de resultaten er daarentegen verder op achteruit, terwijl het woningsegment in de brandverzekering eveneens in de rode cijfers terechtkomt. Aangezien dat niet alleen aan herhaalde stormen te wijten is, maar de andere rubrieken van de woningverzekering ook verslechteren, zijn de doorgevoerde herstelmaatregelen gemakkelijk te verklaren. Op de bedrijvenmarkt staan de knipperlichten ook op rood, zowel voor de zaakschadeverzekering als de BA-verzekeringen.

Deze publicatie is een terugblik op de stromen die de verzekeringsactiviteit in ons land bepalen. In dat opzicht kan ze voor meer inzicht zorgen, maar is ze vooral een aanzet om vooruit te gaan, want het begrip zelf van voorzichtigheid dat de verzekering kenmerkt, bestaat erin de risico-beheersing van morgen te doen steunen op de opgedane ervaring. Assuralia hoopt zo dat het ook zal bijdragen tot een beter wederzijds begrip in alle micro- en macro-economische debatten waar de verzekering voor solide oplossingen wil zorgen.

Wauthier Robyns

cia@assuralia.be

2. Incasso's en marktaandelen

2.1. Incasso's

België (*)	Incasso's in miljoen euro		Nominale groei (%)	
	2009	2010	2009/2008	2010/2009
Ongevallen, behalve AO	414	423	5,7%	2,2%
Arbeidsongevallen	1.112	1.083	-4,9%	-2,6%
Wet van 71	979	940	-5,6%	-3,9%
Wet van 67	133	143	0,3%	7,2%
Ziekte	1.199	1.259	7,3%	5,0%
Motorrijtuigen	3.208	3.326	2,0%	3,7%
Voertuigcasco	1.212	1.282	3,6%	5,8%
BA-motorrijtuigen	1.996	2.044	1,0%	2,4%
Brand	2.304	2.347	2,6%	1,9%
Woningen	1.388	1.411	3,2%	1,6%
Andere eenvoudige risico's	433	432	-1,0%	-0,4%
Speciale risico's	482	504	4,3%	4,6%
Algemene BA	795	792	1,3%	-0,4%
Andere BOAR	1.037	1.080	-4,3%	4,1%
Transport	229	221	-15,3%	-3,3%
Krediet-Borgtocht	145	143	-17,3%	-1,2%
Diverse geldelijke verliezen	149	162	-7,6%	8,5%
Rechtsbijstand	346	368	6,2%	6,6%
Hulpverlening	168	186	10,9%	10,9%
Totaal niet-leven	10.068	10.311	1,3%	2,4%
Leven individueel	13.577	14.348	-8,5%	5,7%
GewaARBorgde rente (takken 21-22)	11.726	12.146	-6,9%	3,6%
Beleggingsfondsen (tak 23)	1.373	1.841	-20,9%	34,1%
Kapitalisatieverrichting (tak 26)	479	362	-6,9%	-24,5%
Leven groep	4.794	4.754	5,2%	-0,8%
GewaARBorgde rente (tak 21)	4.543	4.629	3,5%	1,9%
Beleggingsfondsen (tak 23)	251	125	50,6%	-50,1%
Totaal leven	18.371	19.103	-5,3%	4,0%
Totaal niet-leven en leven	28.439	29.414	-3,1%	3,4%

(*) Bedragen op basis van een gemeenschappelijke steekproef voor 2009 en 2010. De cijfers voor 2009 kunnen daardoor enigszins afwijken van die uit de vorige studie.

Europese Unie (*)				
Totaal niet-leven	385.388	398.453	-1,9%	3,4%
Totaal leven	614.934	637.723	0,7%	3,7%
Totaal niet-leven en leven	1.000.321	1.036.175	-0,3%	3,6%

(*) 27 lidstaten - 2010: voorlopige cijfers van het CEA

BOAR: Brand, ongevallen en andere risico's

AO: Arbeidsongevallen

BA: Burgerlijke aansprakelijkheid

CEA : Comité européen des assurances (Insurers of Europe)

Methodologie

De incasso-enquête heeft alleen betrekking op de rechtstreekse verzekeringsverrichtingen in België. De rechtstreekse verzekering in het buitenland en de aangenomen herverzekering zijn dus niet in aanmerking genomen. De enquête is uitgevoerd op basis van een gemeenschappelijke steekproef voor de jaren 2009 en 2010, die representatief is voor vrijwel de hele Belgische verzekeringsmarkt, met inbegrip van de niet bij Assuralia aangesloten ondernemingen en de Belgische bijkantoren van in de Europese Gemeenschap gevestigde bedrijven die niet door de NBB worden gecontroleerd. De verrichtingen die in ons land via vrije dienstverrichting worden gesloten vanuit een ander land van de Europese Economische Ruimte, zijn echter niet in de enquête opgenomen.

Reële groei na twee mindere jaren

De cijfers voor 2010 wijzen op een nominale stijging met 3,4 % van het totale volume van de rechtstreekse zaken in België, na de daling met 2,9 % in 2009 en een daling van 6,1 % in 2008. Het premie-inkomen stijgt dus opnieuw, na twee jaren met een incassodaling. Het totale premie-inkomen komt zo op 29,4 miljard euro, tegenover 28,4 miljard het jaar voordien en 29,3 miljard in 2008. Het hoogste premie-inkomen van de laatste acht jaar werd in 2005 genoteerd, waar het incasso bijna 34 miljard euro bedroeg. Ter herinnering, de daling in 2006 wordt grotendeels verklaard door de invoering van de taks van 1,1 % voor de individuele levensverzekering.

De stijging van het totaal incasso 2010 is toe te schrijven aan de stijging van het premie-inkomen bij het geheel van de verrichtingen Niet-Leven en bij de individuele levensverzekeringen uitgezonderd tak 26.

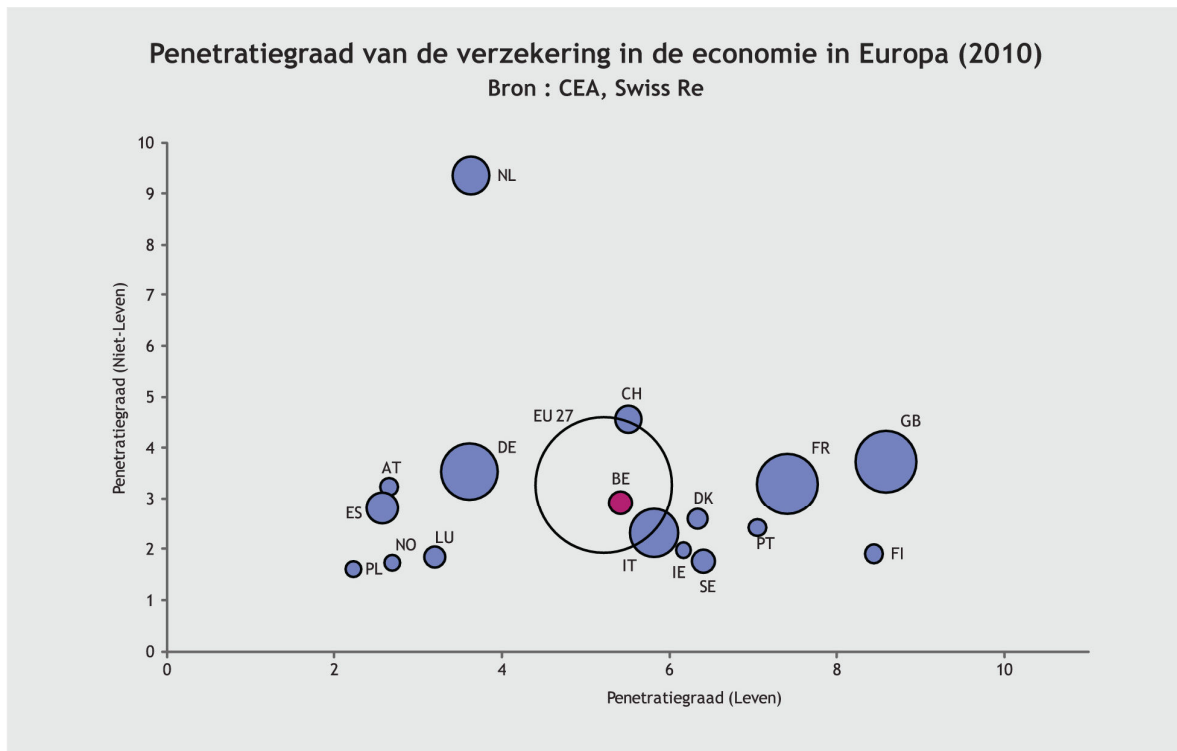
Bij Niet-Leven stijgt het premie-inkomen het sterkst bij de takken ziekte (+5,0 %), voertuigcasco (+5,8 %), rechtsbijstand (+6,6 %), diverse geldelijke verliezen (+8,5 %) en hulpverlening (+10,9 %). In 2010 bedraagt het totaal jaarincasso Niet-Leven in België 10,3 miljard euro.

Bij de individuele levensverzekeringen is er een stijging van het premie-inkomen voor de takken 21, 22 en 23 en een daling van het premie-inkomen voor tak 26. Voor gans 2010 stijgt het premie-volume aan individuele levensverzekeringen met 5,7 %.

Het premie-inkomen bij de collectieve levensverzekeringen kent een stijging voor het gedeelte met gewaarborgde rente (+1,9 %) en een daling bij de producten zonder gewaarborgde rente (-50,1 %). Voor 2010 daalt het globale premie-volume bij de collectieve levensverzekeringen met 0,8 %.

De laatste jaren kent het totaal premie-inkomen van de verzekeringsverrichtingen in België behoorlijk wat schommelingen. Die schommelingen van het totaal incasso komen voort uit de fluctuaties van het premie-inkomen Leven. Bij Niet-Leven daarentegen is er sinds 2003 een constante incassogroei waar te nemen.

In 2010 ligt het inflatiepercentage voor het gehele jaar op 2,2 %. Hierdoor komt de reële incassogroei in 2010 op 1,2% te liggen. In 2009 lag de inflatie hoger dan de toename van het incasso met een reële incasso-evolutie van -2,8 % tot gevolg.

CEA: Comité Européen des Assurances

2.2. Marktaandeelen

Positie 2010	Verschuiving T.o.v. 2009	Groep	Totaal	Totaal Niet-Leven	Totaal Leven
1		AG Insurance	22,8	15,3	26,8
2		AXA	15,7	20,4	13,1
3		KBC	12,7	9,4	14,5
4		Ethias	9,9	13,3	8,1
5		Dexia	7,8	4,6	9,6
6		P&V	4,4	5,7	3,7
7	↑ 1	Allianz	4,1	4,1	4,0
8	↓ 1	ING	3,3	1,0	4,5
9		Delta Lloyd	3,2	0,6	4,6
10		ERGO	3,0	4,4	2,2
11		Generali	2,2	1,9	2,4
12		Mercator	1,9	3,8	0,9
13	↑ 1	Argenta	1,3	0,8	1,5
14	↓ 1	Federale	1,0	1,8	0,5
15		Amlin	0,6	1,7	0,0
		Top 15	93,9	89,0	96,5

3. Financiële opbrengsten en beleggingen

Methodologie

Voor het onderzoek van de balansen en de resultaten van de ondernemingen baseert Assuralia zich op de verrichtingen van de aan het toezicht van de NBB onderworpen ondernemingen (ondernemingen naar Belgisch recht en Belgische bijkantoren van ondernemingen die buiten de EER gevestigd zijn)

Belgische bijkantoren van verzekeraars uit andere landen van de Europese Unie zijn dus niet in de studie opgenomen. Met de activiteiten van gespecialiseerde herverzekeraars (die uitsluitend de aangenomen herverzekering beoefenen) is geen rekening gehouden, aangezien die nog niet onderworpen zijn aan de verplichtingen inzake rapportering aan de NBB.

In het geheel van de verrichtingen (leven en niet-leven) zijn opgenomen: de rechtstreekse verzekeringsverrichtingen in België en het buitenland, alsook enkele aangenomen herverzekeringsverrichtingen.

Met het oog op coherentie wordt er telkens een onderscheid gemaakt tussen de tak 23-beleggingen en de overige beleggingen. Tak 23-beleggingen worden immers altijd gewaardeerd tegen marktwaarde en gaan gepaard met boekhoudkundige "waardecorrecties" die uit de overige financiële opbrengsten moeten worden gehaald om de niet aan tak 23 toegerekende beleggingsrendementen correct te kunnen analyseren.

3.1. Analyse van de beleggingen

De waardering van alle beleggingen "zonder tak 23" tegen hun marktwaarde geeft voor eind 2010 een volume van 211,5 miljard euro, tegenover 199,7 miljard euro eind 2009 (+5,9 %). Tijdens dezelfde periode is hun boekwaarde gestegen van 193,9 miljard euro tot 208 miljard (+7,3 %).

Het in 2009 al ingezette economische herstel zette zich door in 2010, maar de bankencrisis van de laatste jaren laat toch nog een aantal sporen na in de cijfers voor 2010. Wij stellen immers vast dat het gebrek aan stabiliteit in de financiële wereld op de verzekeraars weegt. Terwijl eind 2009 er nog voor 5,8 miljard aan latente meerwaarden werden genoteerd, werden er eind 2010 3,5 miljard aan latente meerwaarden waargenomen.

Die daling met 2,3 miljard euro (-39,7 %) is nagenoeg volledig toe te schrijven aan de beleggingen in obligaties, waarvan de latente meerwaarden dalen met 2,8 miljard euro tussen de twee boekjaren. Eind 2009 vertegenwoordigden de latente meerwaarden op obligaties bijna de helft van de totale latente meerwaarden (zonder tak 23) terwijl op 31 december 2010 ze slechts 3,2 % van die latente meerwaarden vertegenwoordigen.

Die ontwikkeling is toe te schrijven aan de stijging van de rentevoeten en de stijging van de "spreads" van de overheidsobligaties. In 2010 nam dit fenomeen uitbreiding en ook België kwam in het vizier aangezien de rentevoet voor leningen op 10 jaar gestegen is van 2,83 % eind augustus 2010 tot een hoogtepunt van 4 % eind december van hetzelfde jaar, dit alles in de marge van eveneens gestegen inflatiecijfers, die tot 3,1 % stegen in oktober nadat ze voordien tijdelijk negatief geweest waren.

De staatsschuldencrisis, die tot uiting gekomen is via een spectaculaire stijging van de "spreads" tussen de langetermijnrente van sommige lanen uit de eurozone, benadrukt hoe broos die latente meerwaarden op obligaties zijn.

Ondanks een grote volatiliteit op de aandelenmarkten en de uiteenlopende prestaties van de verschillende beurzen kwam er een algemeen beursherstel tijdens het tweede semester van het jaar om het jaar uiteindelijk vrij goed af te sluiten. Terwijl eind 2009 de latente meerwaarden op aandelen 420,2 miljoen euro bedroegen, was dit 954,8 miljoen euro eind 2010, dit is 8,5 maal het bedrag van de latente meerwaarden op obligaties, terwijl de beleggingen in aandelen slechts 6 % van alle beleggingen buiten tak 23 vertegenwoordigen in boekhoudkundige waarde.

Wat betreft de strategische participaties, bedroegen de latente meerwaarden, die meer dan verdubbeld waren tussen eind 2008 en eind 2009, 1,1 miljard euro, dit is een daling met 11 %.

Hoewel de immobiële sector in 2010 de gevolgen van de financiële crisis blijft voelen, blijven de ondernemingen latente meerwaarden noteren voor hun gebouwen op een zeer stabiel niveau in vergelijking met eind 2009, dit is 1,1 miljard euro.

Hoewel ze duidelijk gedaald zijn in vergelijking met eind 2009, stellen we ten slotte het, ten minste relatieve, belang vast van de latente meerwaarden op de andere categorieën beleggingen (leningen en kredieten, deposito's en "andere financiële beleggingen"), die eind 2010 meer dan 236 miljoen euro bedragen. Dat bedrag komt in boekhoudkundige waarde overeen met een som van 11,5 miljard euro.

Het relatieve aandeel van de effecten met variabele opbrengst in de portefeuille van de verzekeraars is zeer afhankelijk van het beursklimaat. Na een neerwaartse trend tussen 2001 en 2003 kwam tussen 2004 en 2007 een lichte stijging, gevolgd door een bruuske daling in 2008 en een nieuwe daling tijdens de twee afgelopen jaren.

De beurscrisissen van 2002-2003 en 2008-2009 hebben allebei geleid tot een strategische herschikking van de effectenportefeuille van de verzekeraars ten voordele van obligaties. De desinvestering in aandelen vanaf 2004/2005 wordt ook verklaard door de vooruitzichten van de toekomstige prudentiële bepalingen "Solvency II". Ten gevolge van die bepalingen zullen aanzienlijke solvabiliteitskapitalen moeten vrijgemaakt worden teneinde de gevolgen te kunnen opvangen van de volatiliteit op korte termijn van de aandelenmarkten.

De aandelen en andere niet-vastrentende effecten vertegenwoordigen zo eind 2009 nog slechts 6 % van alle beleggingen, tegenover meer dan 20 % eind 2001. Andersom vertegenwoordigen de obligaties, die in 2001 minder dan 60 % van alle beleggingen uitmaakten, negen jaar later 79 % van de beleggingen, waaruit de verminderde zin voor financiële risico's van de verzekeringsondernemingen blijkt.

De voortgezette daling van de latente meerwaarden tussen 2006 en 2008 komt tot uiting in een gelijklopende daling van de dekkingsgraad van de technische voorzieningen door het totaal van de beleggingseffecten, gewaardeerd tegen marktwaarde. In 2009 kon die tendens omgekeerd worden dankzij de daling van de rentevoeten en de opwaartse trend van de beursmarkten. Zo noteerden de verzekeraars in 2009 een dekkingsgraad van 112 %. In 2010 blijft die graad 111 % ondanks het woelige jaar op de financiële markten.

Door de aanhoudende lage rentevoeten tijdens een groot deel van 2010 zouden de levensverzekeraars wel eens de gewaarborgde rente op hun nieuwe overeenkomsten kunnen moeten herzien. Andersom zou de stijging van de rentevoeten, zoals die op de Belgische staatschuld, tegen het einde van het boekjaar het omgekeerde effect kunnen teweegbrengen en zou de verzekerde ertoe kunnen aanzetten de vervroegde terugbetaling van zijn overeenkomst te vragen. Dit illustreert nogmaals dat de contractuele voorwaarden, in hoofdzaak in de levensverzekering, bepalend zijn om het belang van het rentevoetrisico in te schatten.

**Ontwikkeling en uitsplitsing van de beleggingen buiten tak 23
(in miljoen euro)**

Marktwaarde	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Terreinen en gebouwen	3.567	3.808	3.599	3.791	4.222	4.247	4.156	4.095
Participaties	7.096	7.665	9.295	11.612	13.269	13.859	15.888	15.059
Aandelen en andere effecten met variabele opbrengst	13.236	16.021	20.876	24.041	23.309	11.419	11.615	12.704
Obligaties en andere vastrentende effecten	75.017	94.006	105.293	116.561	125.560	135.575	153.465	165.078
Hypothecaire leningen, schuldvorderingen, deposito's en andere beleggingen	12.395	11.297	11.534	11.575	12.099	18.129	14.621	14.516
TOTAAL	111.311	132.797	150.597	167.580	178.459	183.229	199.745	211.452

Ontwikkeling en uitsplitsing van de beleggingen binnen tak 23 (in miljoen euro)

Marktwaarde	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Terreinen en gebouwen	0	0	0	0	170	0	0	0
Participaties	0	0	3	3	3	0	0	0
Aandelen en andere effecten met variabele opbrengst	13.023	13.298	19.421	21.176	18.894	13.206	14.273	14.493
Obligaties en andere vastrentende effecten	2.625	3.213	4.062	3.834	4.633	4.206	3.925	4.030
Hypothecaire leningen, schuldvorderingen, deposito's en andere beleggingen	1.636	2.422	1.254	397	681	511	626	633
TOTAAL	17.284	18.933	24.740	25.410	24.381	17.923	18.824	19.156

3.2. Financiële opbrengsten en beleggingsrendementen

Voor een beter begrip van de financiële rendabiliteit van de ondernemingen op jaarbasis worden de rendementen gewaardeerd op basis van de financiële opbrengsten, teruggebracht tot de marktwaarde van de beleggingen waarop ze betrekking hebben in plaats van hun boekwaarde. Deze laatste overschat immers meestal de beleggingsrendabiliteit, aangezien ze geen rekening houdt met de latente meerwaarden die de onderneming vastlegt om die financiële opbrengsten te creëren.

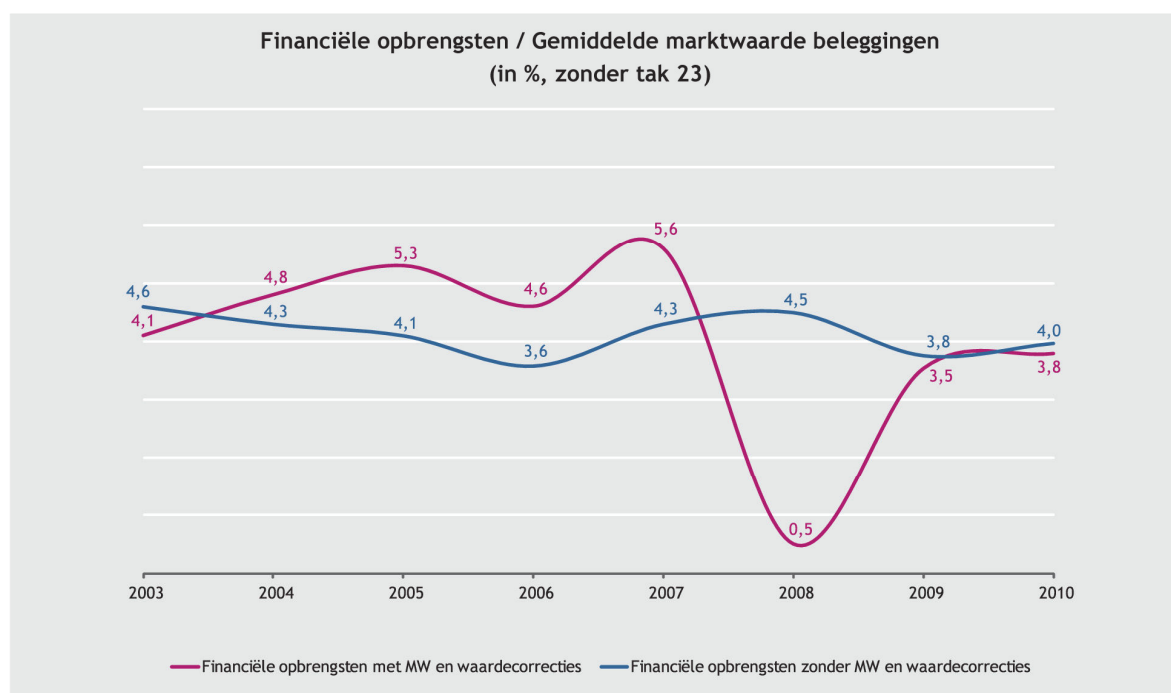
Na de opwaartse trend tussen 2003 en 2007 kwam een nooit eerder geziene terugval in 2008 en een heropleving die, in 2009 en 2010, het totale rendement van de beleggingen respectievelijk op 3,5 % en 3,8 % brengt. Die heropleving moet echter gerelativeerd worden aangezien het resultaat van 2010 net als in 2009 één van de minst goede is tijdens het decennium 2000.

De situatie blijft onrustwekkend. Het verschil tussen rendementen vóór en na meerwaarden en waardecorrecties is nog altijd negatief. En niets wijst erop dat dit verschil op korte of middellange termijn opnieuw positief zal worden. Weinig beursanalisten zouden het aandurven een continue en betekenisvolle stijging van de aandelenmarkten tijdens de komende jaren te voorspellen. Een blijvende stijging van de rentevoeten zou dan weer leiden tot een daling van obligatiemarkten en nieuwe waardeverminderingen die zouden wegen op de resultaten van de ondernemingen.

Naar alle waarschijnlijkheid zal het totale rendement van de beleggingen dus onder de grens van de 4 % blijven steken. Dat is veel lager dan de gemiddelde resultaten van de jaren 2004-2007.

Beleggingen zonder tak 23: Netto financiële opbrengsten (in miljoen euro)	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Obligaties	3.944	4.073	4.699	5.488	5.952	6.193
Aandelen	1.514	1.867	2.138	-6.731	-216	-80
Deelnemingen	752	676	2.016	1.064	400	905
Terreinen en gebouwen	287	329	261	310	297	342
Andere (HL, vorderingen en deposito's)	494	498	561	740	283	430
Totaal beleggingen	6.991	7.442	9.676	871	6.716	7.790

HL: hypothecaire leningen

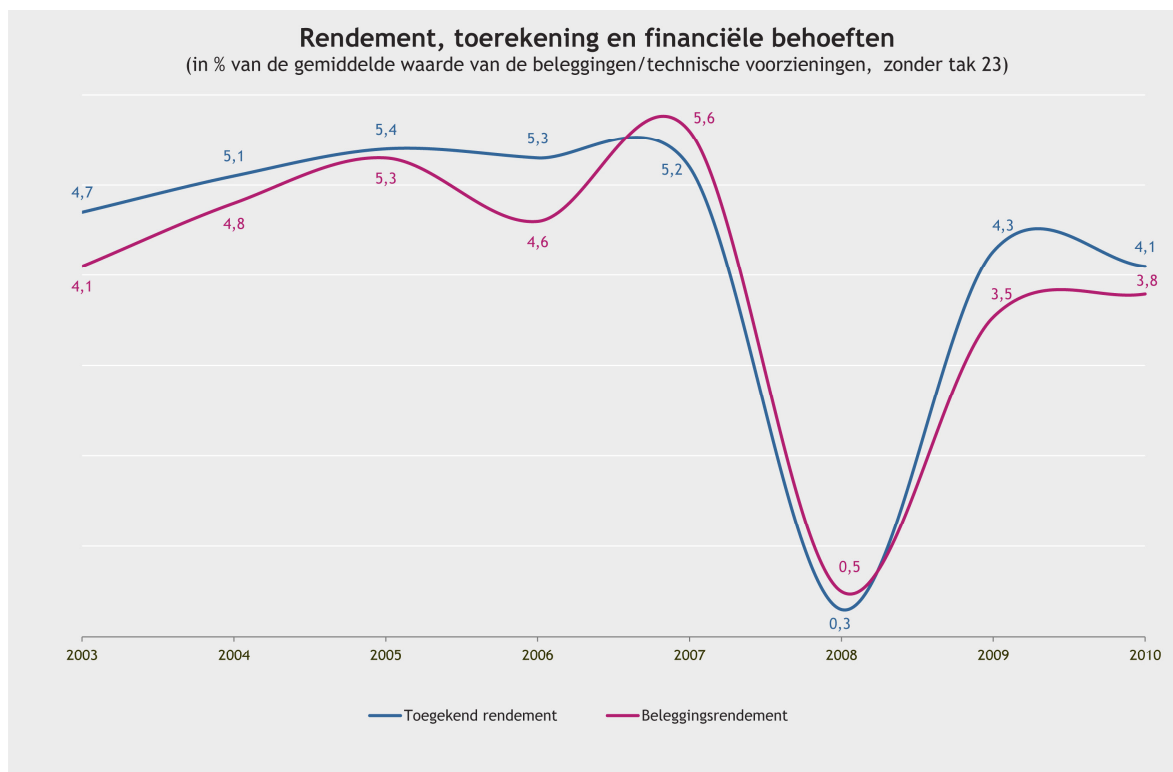

MW: meerwaarden

Het totale volume aan obligaties toe te schrijven financiële opbrengsten daalt in 2010 naar 3,9 %, een equivalent resultaat met dat van 2007 en dat in de buurt ligt van de tijdens voorgaande jaren waargenomen resultaten. Het is echter moeilijk te voorspellen - in het licht van de risico's rond staatsobligaties - welke richting die rendementen in de toekomst zullen uitgaan.

De ontwikkeling van aandelen daarentegen blijft duidelijk wisselvalliger. Hun rendement volgt dat van de beursmarkten. In hun geheel werd voor de aandelen in 2010 een verlies van 80 miljoen euro genoteerd. Dit is echter een duidelijk minder zwaar financieel verlies in vergelijking met dat van 216 miljoen euro in 2009. Tegenover het positieve rendement van 9 % in 2007 staat zo een verlies van 38 % in 2008, 1,9 % in 2009 en 0,7 % in 2010.

De financiële opbrengsten uit deelnemingen in dochterondernemingen of verbonden ondernemingen daarentegen leden minder sterk onder de financiële crisis. De financiële opbrengsten uit die deelnemingen bedroegen 905 miljoen euro in 2010, tegenover 400 miljoen euro in 2009. Het rendement van die categorie activa stijgt aldus naar 5,9 %. Dit is heel wat minder dan de resultaten vóór 2009.

4. Commissielonen en kosten

4.1. Beheers- en administratiekosten

De jaarrekening voorziet in een dubbele uitsplitsing van de algemene kosten die in 2010 3,2 miljard euro bedroegen, tegenover 3,1 miljard in 2009. Het aandeel van de personeelskosten binnen het totaal van de algemene kosten daalt licht, van 58,8 % van het totaal in 2009 tot 57,3 % in 2010.

Uitsplitsing van de beheers- en administratiekosten in 2010 (met 2009 ter vergelijking)					
(in miljoen euro)	2010				2009
	Technische rekening		Niet-technische rekening	Totaal	Totaal
	Niet-Leven	Leven			
Per bestemming					
Beheerskosten i.v.m. acquisitie	593	284	-	877	881
Interne schadebeheerskosten	715	91	-	806	780
Administratiekosten	855	515	-	1.370	1.295
Beleggingsbeheerskosten	29	95	27	151	153
Totaal	2.192	985	27	3.204	3.109
Per aard					
Personeel	-	-	-	1.835	1.830
Andere bedrijfskosten	-	-	-	1.369	1.279
Totaal	-	-	-	3.204	3.109

4.2. Commissielonen

De commissielonen aan de tussenpersonen bedragen in totaal 2.511 miljoen euro in 2010, dit is 8,3 % van het totale premie-inkomen, wat hetzelfde niveau is als in 2009. Er is een lichte daling van de commissieloonratio bij BOAR, Arbeidsongevallen Wet '71 en bij Leven individueel. Bij Leven groep en "Directe zaken in het buitenland" is er een stijging van de commissieloonratio.

De stijging van de commissieloonratio bij "Directe zaken in het buitenland (Leven)" wordt veroorzaakt door de sterke terugval van de verdiende premies in het buitenland. Het premievolume daalt namelijk het sterkst bij een aantal verzekeraars met een laag commissieloonpercentage. Hierdoor stijgt het commissieloonpercentage zo opmerkelijk van 4,9 % in 2009 naar 10,3 % in 2010.

Premies en commissielonen (zonder bijkantoren) (in miljoen euro)	Verdiende premies		Commissielonen		Verhouding (in %)	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010
BOAR ^(*)	8.338	8.578	1.360	1.388	16,3	16,2
AO Wet van 71 ^(*)	997	944	67	62	6,7	6,6
Leven individueel tak 21-22-26 ^(*)	12.083	12.379	702	700	5,8	5,7
Leven individueel tak 23 ^(*)	1.373	1.842	77	89	5,6	4,8
Leven groep takken 21/23 ^(*)	4.800	4.746	59	67	1,2	1,4
Directe zaken in buitenland (Niet-Leven)	853	949	105	125	12,3	13,2
Directe zaken in buitenland (Leven)	448	116	22	12	4,9	10,3
Totaal van de verrichtingen ^(**)	29.519	30.306	2.452	2.511	8,3	8,3

^(*) Directe zaken in België
^(**) Inclusief directe zaken in het buitenland en aangenomen herverzekering

4.3. Totaal van de kosten en commissielonen

Van 2003 tot in 2005 daalden de kosten- en commissieloonratio's structureel. Dit had twee redenen. Vooreerst was er het stijgende gewicht van de levensverzekeringverrichtingen, die gekenmerkt worden door lagere commissieloonpercentages dan in niet-leven. Een tweede reden was de wil van de ondernemingen om hun kostenniveaus te doen dalen. Zo vertegenwoordigden de Commissielonen en algemene kosten nog slechts 14,3 % van het totale premie-inkomen in 2005, tegenover 18,3 % in 2003.

In 2006 kon de stijging met bijna 3 procentpunten in hoofdzaak verklaard worden door de forse daling van de premie-inkomens voor individuele levensverzekeringen tegenover 2005 en, bijgevolg, in het geheel der activiteiten.

In de periode 2008-2010 liggen de kosten- en commissieloonratio's rond de 19 %. In 2010 liggen de kosten- en commissieloonratio's 0,6 procentpunten hoger dan in 2003, wat enkel volgt uit de stijging van de commissielonen. Het aandeel van de commissielonen bedraagt namelijk 7,7 % in 2003 en 8,3 % in 2010.

De commissieloonratio voor alle activiteiten samen ligt in 2009 en 2010 op het hoogste niveau van de geobserveerde periode. De ratio van de personeelskosten blijft de laatste drie jaar nagenoeg constant, op een niveau dat net boven de 6 % ligt.

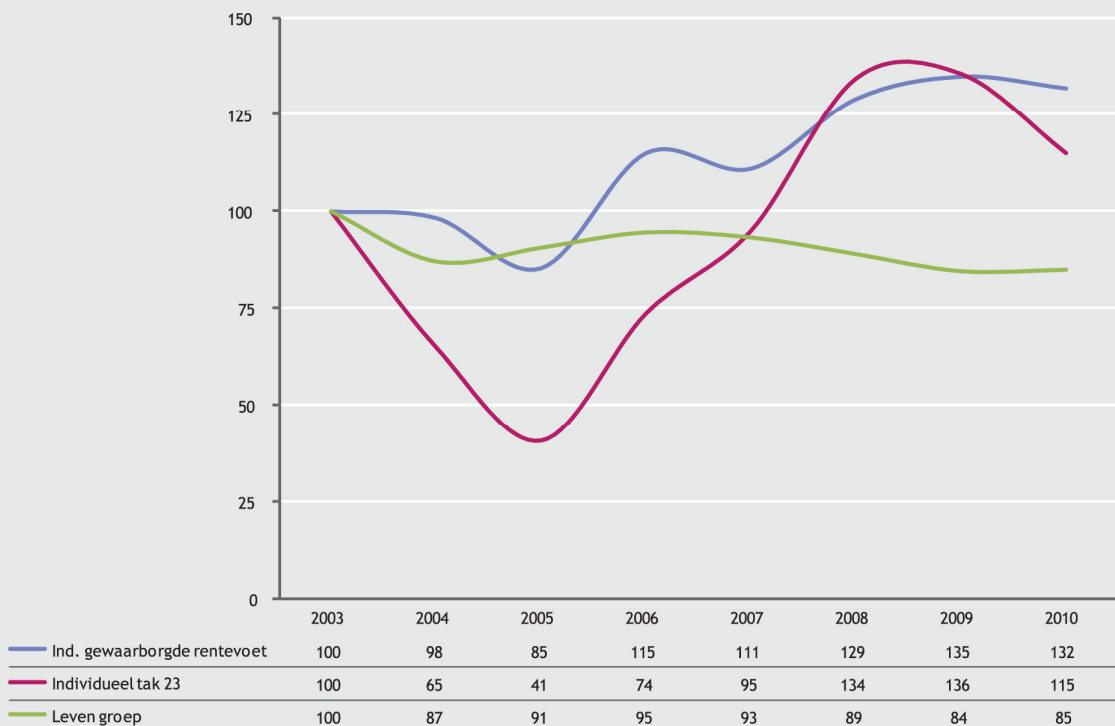
Uit de ontwikkelingen van de kosten en commissielonen blijkt dat door het klimaat van scherpe concurrentie waarin de ondernemingen zich bewegen, het belangrijk is om de evolutie van de werkings- en distributiekosten goed op te volgen.

Ontwikkeling van de kosten en commissielonen voor alle activiteiten samen								
(in % van de verdiende premies)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Commissielonen	7,7	7,3	5,9	7,3	7,5	8,2	8,3	8,3
Personeelskosten	6,2	5,6	4,9	5,6	5,7	6,1	6,2	6,1
Andere bedrijfskosten	4,4	4,2	3,5	4,3	4,4	4,8	4,3	4,5
Commissielonen en algemene kosten	18,3	17,1	14,3	17,2	17,6	19,1	18,8	18,9

Vanaf 2003 bekeken is de stijging van het algemene niveau van kosten en commissielonen het sterkst is voor de verrichtingen individuele levensverzekering met gewaarborgde rentevoet. Bij de individuele levensverzekeringverrichtingen verbonden aan beleggingsfondsen zijn de fluctuaties dan weer het grootst. De sterke groei van de commissielonen en kosten in de periode 2005-2009 volgt uit de aanzienlijke inkrimping van het zakenvolume vanaf 2006, terwijl de afname in 2010 juist volgt uit de toename van het incasso.

Van 2005 naar 2010 is er een stagnatie tot zelfs lichte daling van het relatieve gewicht van kosten en commissielonen bij BOAR-verrichtingen en arbeidsongevallenverrichtingen.

Ontwikkeling van het relatieve gewicht van de commissielonen en algemene kosten in Niet-Leven en Leven (in % van de verdiende premies, index: 2003 = 100)

5. Rendabiliteit

Methodologie

Voor het onderzoek van de balansen en de resultaten van de ondernemingen baseert Assuralia zich op de verrichtingen van de aan het toezicht van de NBB onderworpen ondernemingen (ondernemingen naar Belgisch recht en Belgische bijkantoren van ondernemingen die buiten de EER gevestigd zijn)

Belgische bijkantoren van verzekeraars uit andere landen van de Europese Unie zijn dus niet in de studie opgenomen. Met de activiteiten van gespecialiseerde herverzekeraars (die uitsluitend de aangenomen herverzekering beoefenen) is geen rekening gehouden, aangezien die nog niet onderworpen zijn aan de verplichtingen inzake rapportering aan de NBB.

De wet van 2 juli 2010 heeft de structuur van het toezicht op de financiële sector in België gewijzigd: het unieke toezichtsmodel van de CBFA is sinds 1 april 2011 vervangen door een tweepolig model waarin de Nationale Bank prudentieel en systemisch toezicht houdt terwijl de FSMA (Autoriteit Financiële diensten en Markten) verantwoordelijk is voor het in acht nemen van de gedragsregels die financiële tussenpersonen moeten naleven teneinde een loyale, billijke en professionele behandeling van hun cliënten te waarborgen.

In het geheel van de verrichtingen (leven en niet-leven) zijn opgenomen: de rechtstreekse verzekeringsverrichtingen in België en het buitenland, alsook enkele aangenomen herverzekeringsverrichtingen.

Voor de chronologische reeksen kunnen de voor het verleden vermelde waarden enigszins verschillen van de tijdens de voorgaande jaren bekendgemaakte waarden. Dit kan zo zijn hetzij omdat andere steekproeven gebruikt werden (bestanden van de rapportering die te laat doorgezonden werden en behandeld werden na de publicatie van de resultaten), hetzij omdat op het laatste moment nog correcties aangebracht werden in de beschikbare gegevens. Vanaf de uitgave over de analyse van de resultaten van 2007 omvat het eigen vermogen ook het "fonds voor toekomstige dotaties". Dit wil zeggen dat voor eenzelfde resultaat de "boekhoudkundige rendabiliteit" ervan enigszins daalt.

Ook voor de berekening van de "netto vermogensvariatie" werd een andere methodologie toegepast. Die variatie wordt sinds 2007 gedefinieerd als het resultaat van het te bestemmen boekjaar verbeterd met de schommelingen van de latente meerwaarden andere dan op obligaties. De met die rendabiliteitsindicator verbonden waarden kunnen dus niet meer vergeleken worden met de waarden die gepubliceerd zijn in de edities van dit rapport die voorafgaan aan de analyse van de resultaten van 2007.

5.1. Synthese van de resultatenrekening

De resultatenrekening bevat drie aparte onderdelen: de technische rekeningen niet-leven en leven en de niet-technische rekening. De technische rekeningen omvatten alle technische en financiële elementen die rechtstreeks aan de verzekeringsactiviteiten gekoppeld zijn. De niet-technische rekening omvat alle andere bestanddelen, zoals de financiële opbrengsten uit het eigen vermogen, de belastingen op het resultaat of de uitzonderlijke elementen die niet rechtstreeks aan de verzekeringsverrichtingen toe te schrijven zijn.

De technisch-financiële rendabiliteitsratio's, alsook de ratio's op basis van de niet-technische rekening worden, tenzij anders vermeld, uitgedrukt in procent van het totaal van de in niet-leven (of "schade") en leven verdiende premies. In 2010 bedragen die laatste 30,3 miljard euro, tegenover 29,5 miljard euro in 2009.

5.1.1. Technische rekeningen niet-leven

De **technische rekening niet-leven** omvat de directe zaken in België (BOAR en arbeidsongevallen), de directe zaken in het buitenland en de aangenomen herverzekering. In 2010 heeft de onderzochte steekproef betrekking op een volume verdiende premies van 11,2 miljard euro voor het geheel van die verrichtingen, tegenover 10,8 miljard in 2009.

In 2010 bedraagt het netto technisch-financiële saldo 686 miljoen euro, dit is 6,14 % van de verdiende premies.

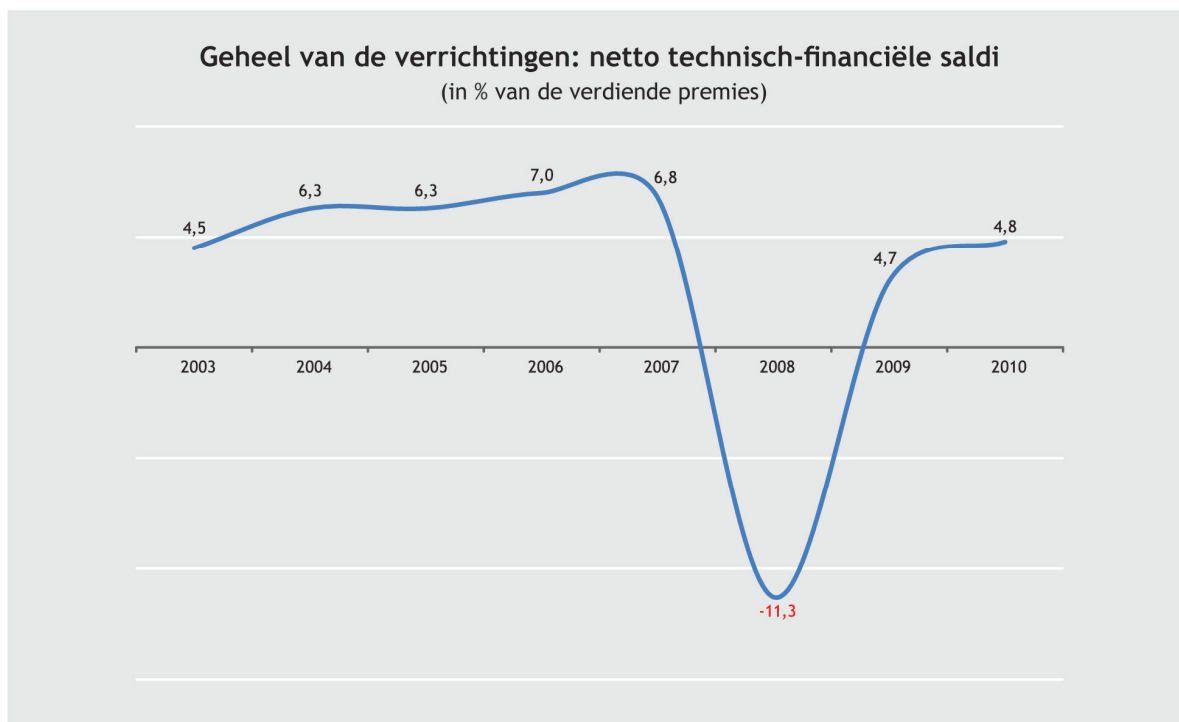
De positieve ontwikkeling van het netto technisch-financiële saldo (+43 miljoen euro)

5.1.2. Technische rekeningen leven

De **technische rekening leven** omvat alle levensverzekeringsverrichtingen in België (leven individueel en leven groep (hoofdovereenkomst en aanvullende verzekering)).

De incasso's met betrekking tot de verrichtingen "leven" bedragen bijna 19 miljard euro in 2010, tegenover 18,2 miljard in 2009. Die stijging is toe te schrijven aan het verbeterde resultaat voor de individuele levensverzekering, waar het incasso met meer dan 5 % gestegen is tijdens het boekjaar.

Voor **alle verzekeringsverrichtingen samen** hebben de ondernemingen in 2010 een boekhoudkundige winst van om en bij de 1,4 miljard euro geboekt.

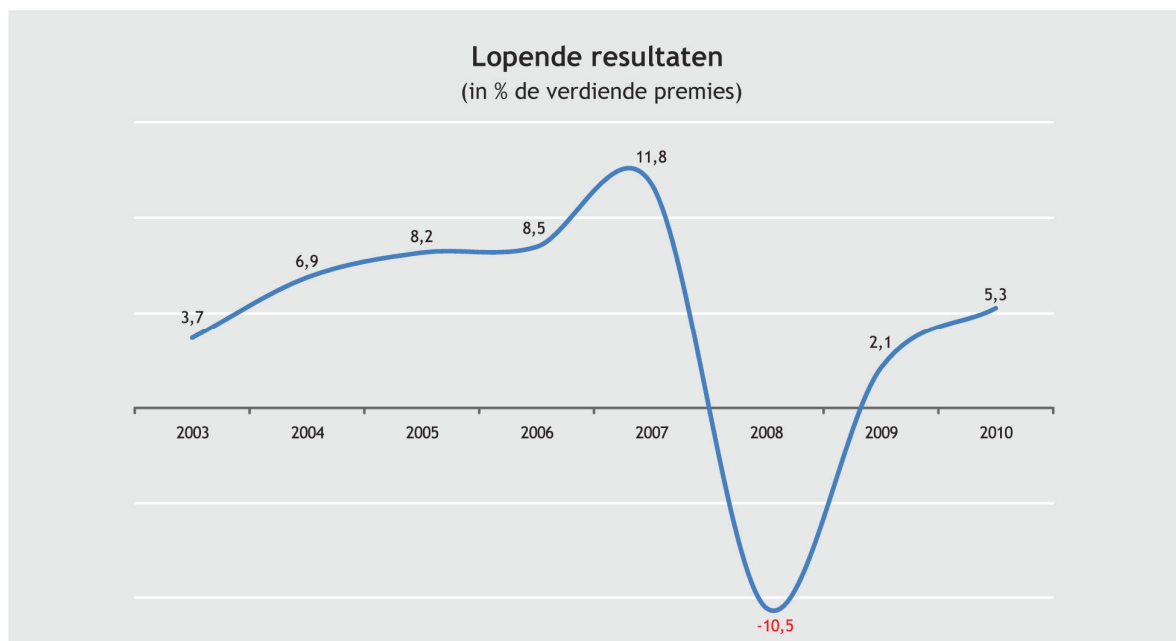

5.1.3. Niet technische

De niet-technische rekening omvat alle andere posten van de resultatenrekening die niet rechtstreeks toe te rekenen zijn aan de verzekeringsverrichtingen.

Lopend resultaat: netto technisch-financiële saldi, verhoogd met het saldo van de financiële opbrengsten van de niet-technische rekening en het saldo van de andere terugkerende opbrengsten en kosten die niet aan de verzekeringsactiviteit verbonden zijn.

Het lopend resultaat vóór belastingen noteerde in 2010 een sterke stijging van 625 miljoen euro naar 1,604 miljard euro, dit is 5,3 % van de premies.

Te **bestemmen resultaat van het boekjaar:** lopend resultaat, verhoogd met het saldo van de niet-recurrente opbrengsten en kosten (uitzonderlijke opbrengsten en kosten, nettobelastingen en netto-overdrachten van/naar de belastingvrije reserves).

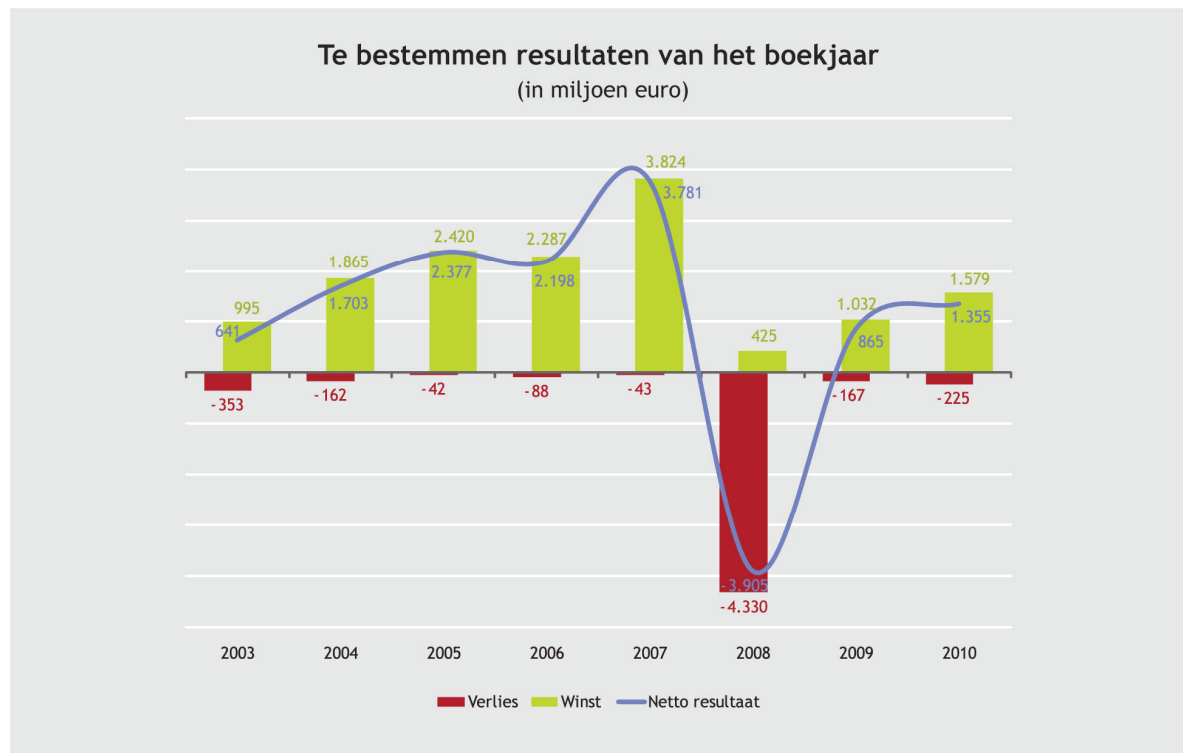
Het te bestemmen resultaat van het boekjaar vertoont een winst van 1,355 miljard euro in 2010 tegenover 865 miljoen euro in 2009.

Het verschil tussen het lopende resultaat (1,604 miljard euro) en het te bestemmen resultaat is dit jaar vrijwel uitsluitend toe te schrijven aan de bijna 216 miljoen euro die aan belastingen gestort zijn. Merk op dat vorig jaar het verschil tussen beide resultaten toe te schrijven was aan de 235 miljoen euro aan belastingopbrengsten.

Die ontwikkeling is de weerspiegeling van de heropleving van de Belgische markt, ook al blijft 2010 een moeilijk jaar gelet op de grote volatiliteit van de beursmarkten.

5.2. Evolutie van de boekhoudkundige resultaten

De boekhoudkundige resultaten voor 2010 duiden op een herstel na de crisis, een evolutie die we ook al in 2003 en 2009 zagen: een resultaat van een winst van een 1,6 miljard euro en een verlies van 225 miljoen euro.

5.3. Rendabiliteit van eigen vermogen

Boekhoudkundig eigen vermogen: totaal van eigen kapitaal en fondsen voor toekomstige dotaties, verminderd met de immateriële vaste activa en het niet-gestorte deel van het kapitaal.

Eigen vermogen volgens marktwaarde: boekhoudkundig eigen vermogen vermeerderd met de niet-obligatiegebonden netto latente meerwaarden. De latente meerwaarden (uitsplitsing en ontwikkeling) worden uitvoeriger besproken in het hoofdstuk "Beleggingen en financiële opbrengsten" van dit document.

Ontwikkeling van het eigen vermogen (in miljoen euro)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gemiddelde "Boekwaarde"	9.117	10.139	10.927	11.872	13.232	14.649	16.468	17.491
Gemiddelde "Marktwaarde"	9.682	12.629	16.176	20.010	21.452	18.494	18.262	20.688
Marktwaarde (Basis: Gemiddelde 2003 = 100)	100%	130%	167%	207%	222%	191%	189%	214%

Eind 2010 bedraagt het "boekhoudkundige" eigen vermogen 17,4 miljard euro, dit is een lichte daling ten opzichte van 2009. Dit is echter ook meer dan een verdubbeling in vergelijking met eind 2002.

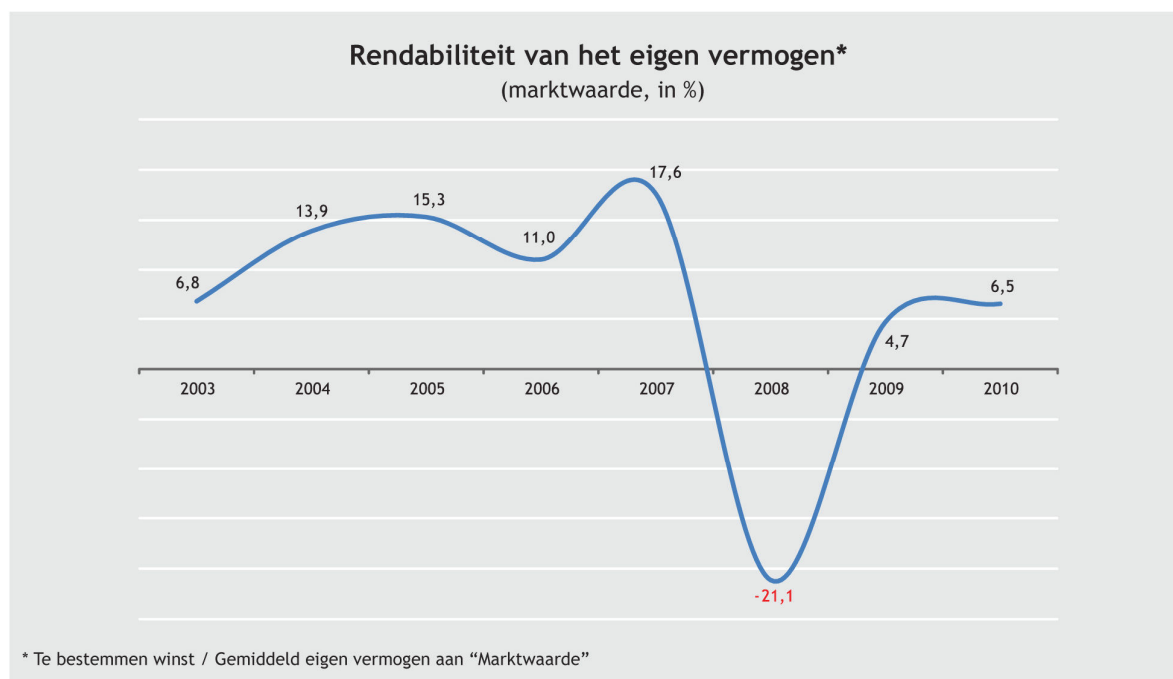
Die "gunstige" ontwikkeling wat betreft de solvabiliteit van de ondernemingen tijdens de afgelopen jaren was, ter herinnering, maar mogelijk dankzij de massale injecties van de bestaande of nieuwe aandeelhouders om de bijzonder negatieve evolutie als gevolg van de rampzalige resultaten van 2008 te compenseren.

Uitgedrukt in "marktwaarde", dat wil zeggen door alle niet-obligatiegebonden latente meerwaarden in het eigen boekhoudkundige vermogen op te nemen, is dit een stijging met 19 % van het eigen vermogen. Dit wordt verklaard door de grote volatiliteit van de koersen. In vergelijking met 2009 is dit een vrij stabiel resultaat, aangezien die latente meerwaarden toen 17 % van het eigen vermogen in marktwaarde vertegenwoordigden.

Eind 2010 maakt het eigen vermogen "volgens marktwaarde" 231 % van de vereiste marge uit, tegenover 244 % eind 2009, 195 % eind 2008 en meer dan 300 % eind 2001.

Het rendement op eigen vermogen (RoE) wordt gedefinieerd aan de hand van twee verschillende indicatoren.

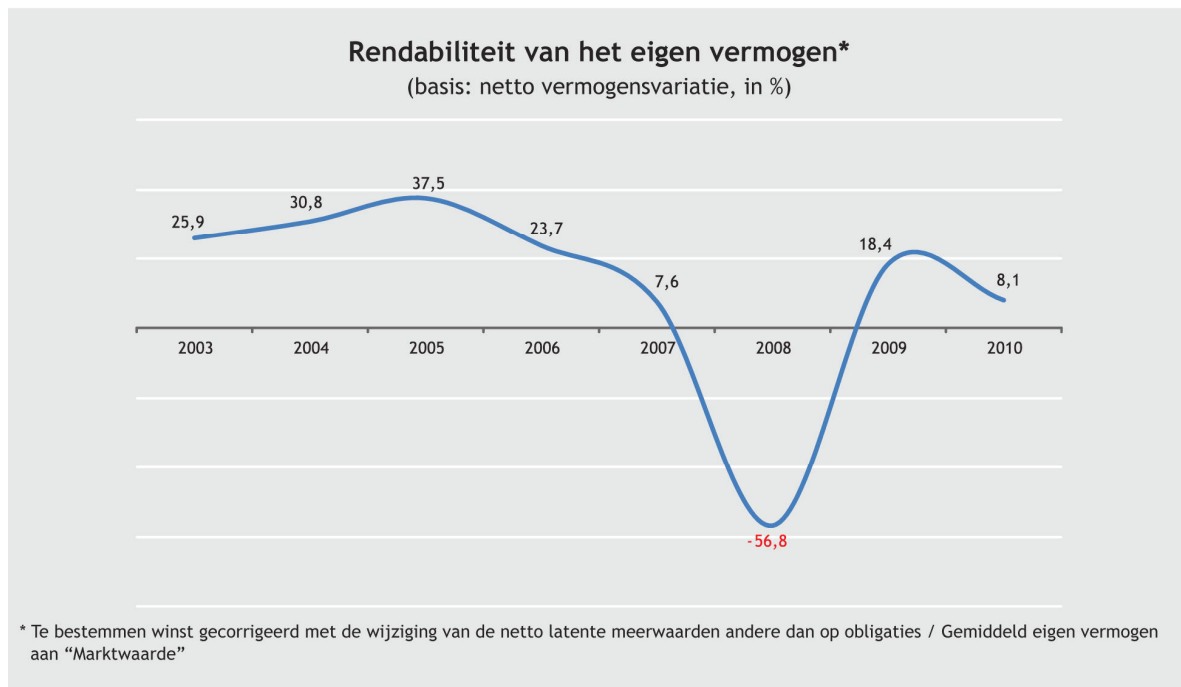
Op basis van de eerste wordt dit gedefinieerd als de verhouding tussen het te bestemmen resultaat van het boekjaar enerzijds en de gemiddelde waarde van het eigen vermogen volgens marktwaarde anderzijds.

In 2010 bedraagt het RoE op basis van deze indicator 6,5 % tegenover 4,7 % in 2009. Die heropleving is natuurlijk te danken aan het herstel van de aandelenmarkten, dankzij welke de latente minderwaarden konden weggewerkt worden en opnieuw een aantal dotaties voor waardeverminderingen konden toegekend worden. Die laatste hebben het boekhoudkundige resultaat een enorme boost gegeven.

De ontwikkeling van beide bovenvermelde factoren wordt nog beter weergegeven in de tweede indicator, dit is de "netto vermogensvariatie" van de onderneming tussen het begin en het einde van elk boekjaar. Dit is de ratio van de som van het te bestemmen resultaat en de schommeling van de toelaatbare latente meerwaarden over het gemiddelde van het eigen vermogen uitgedrukt in marktwaarde.

Voor 2009 bedroeg de schommeling van de netto rijkdom 18,4 %. In 2010 valt die ratio terug op 8,1 %. De op basis van die criteria gemeten rendabiliteit bedraagt 18,4 %, een cijfer dat in de buurt komt van de 26 % in 2003.

De tussen 2003 en 2006 waargenomen tweecijferige rendabiliteitspercentages waren in ruime mate te danken aan de stijging van de aandelenkoersen, die abrupt tot een einde kwam nadat de speculatiebel opengespat is.

Die ratio, die de verzekeringsondernemingen zouden kunnen voorleggen als ze de IFRS-standaarden toepassen, moet natuurlijk met de grootste voorzichtigheid geïnterpreteerd worden aangezien hier het probleem van de betrouwbaarheid en de toepasselijkheid van de "fair value" enerzijds en dat van de "boekhoudkundige mismatch" anderzijds rijst.

De ratio omvat immers de wijzigingen van de latente meer- en minderwaarden op activa, maar niet het equivalent ervan op passiva, waaronder de technische voorzieningen, die nog altijd gewaardeerd worden op basis van hun historische waarde of op basis van de afgeschreven kostprijs.

Die ratio zou echter bijzonder leerrijk zijn wanneer zowel de passiva als de activa op basis van hun "fair value" (marktwaarde of marktconforme waarde) gewaardeerd zouden worden, zoals het Solvency II-project en normaal gezien de toekomstige IFRS-standaard (International Financial Reporting Standards) "verzekeringscontract" bepalen, op voorwaarde dat het begrip "fair value" niet verkeerdelijk alleen met de marktwaarde gelijkgesteld wordt, in het bijzonder wanneer deze niet meer beantwoordt aan het liquiditeitscriterium zoals dat in 2008 verschillende maanden het geval was.

De ondernemingen die over een ALM-beheer (Asset Liability Management: actief-passiefbeheer) beschikken dat zorgt voor een adequate verbinding tussen activa en passiva, zouden de variabiliteit van die ratio moeten doen dalen. Deze variabiliteit zou dan idealiter enkel een weergave mogen zijn van de economische mismatches, die op hun beurt weergeven in welke mate de ondernemingen aan risico's blootstaan, en niet langer een boekhoudkundige mismatch zoals dit momenteel het geval is.

6. Solvabiliteit

Solvabiliteitsmarges

Samengestelde marge: vermogen van de verzekeringsonderneming, vrij van elke voorzienbare verplichting.

- ▶ De samenstelling van die marge stoelt op een lijst van in aanmerking te nemen elementen, die reglementair vastgesteld is.
- ▶ Er wordt een onderscheid gemaakt tussen het expliciete deel van de marge (eigen vermogen, achtergestelde leningen, niet-technische reserves, suppletiebijdragen voor onderlinge maatschappijen, ...) en het impliciete deel (geraamde toekomstige winst in leven, niet-afgeschreven acquisitiekosten in de voorzieningen leven, latente meerwaarden, ...).
- ▶ De elementen uit het expliciete gedeelte worden automatisch in aanmerking genomen, die van het impliciete gedeelte op verzoek van de onderneming en met goedkeuring van de NBB.
- ▶ Een gedeelte van de gevormde marge dient voor de dekking van de activiteiten niet-leven en een ander gedeelte voor de dekking van de activiteiten leven.

Vereiste marges: bedragen van de gevormde marge waarover de verzekeringsonderneming met betrekking tot haar activiteiten moet beschikken voor elk van de groepen niet-leven en leven.

Die bedragen zijn berekend op basis van:

- ▶ de premies en de schadegevallen in de niet-levensverzekering;
- ▶ de premies, de schadegevallen en de voorzieningen voor definitieve renten in de arbeidsongevallen;
- ▶ de technische voorzieningen en het risicokapitaal in de levensverzekering;
- ▶ het risico dat de onderneming loopt wegens het aanwenden van afgeleide producten.

Dekkingsratio: verhouding tussen de samengestelde marge en vereiste marge.

CBFA-correctie: verrichting waarbij de toegelaten latente meerwaarden uit de beschikbare marge gehaald worden en vervangen worden door het verschil tussen de huidige waarde van de beleggingen en hun boekwaarde (netto latente meerwaarden of netto latente minderwaarden).

Deze verrichting heeft tot doel de solvabiliteitsmarge die de verzekeringsondernemingen samenstellen, op een eenvormige wijze te beoordelen, los van de vaststelling door de onderneming van een eventuele "duurzame" minderwaarde op beleggingen, met het boeken van een waardevermindering als gevolg.

Weerstandstest: verrichting waarbij de gecorrigeerde solvabiliteitsmarge verminderd wordt met een bepaald percentage van de huidige waarde van een beleggingscategorie en vervolgens vergeleken wordt met de vereiste marge.

Op die manier gaat men na of de marge van de onderneming volstaat voor het opvangen van waardeverminderingen van activa, vastgelegd op 25 % voor aandelen, 15 % voor onroerende goederen, 5 % voor obligaties, en ten slotte van een cumulatieve waardevermindering van 5 % voor gewaarborgde schuldvorderingen op herverzekering, 5 % van nog uit te geven premies, 25 % van terug te vorderen technische kosten en 50 % voor andere vorderingen.

6.1. Solvabiliteitsmarges niet-leven

Solvabiliteitsmarge niet-leven (in miljoen euro)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Samengestelde marge	5.476	5.625	5.776	5.952	6.365	6.069	5.538	5.461
Vereiste marge	1.733	1.797	1.728	1.811	1.872	1.926	1.776	1.864

De bedragen van de vereiste marges stijgen met 5 % in 2009 en 2010, terwijl de samengestelde marge met 1,4 % daalt.

Wat betreft de dekkingsratio stellen we een globale verslechtering met 19 % vast aangezien die van 312 % in 2009 naar 293 % in 2010 daalt, dit is het laagste niveau van de afgelopen 10 jaar.

Eind 2010 vertegenwoordigen de expliciete bestanddelen van de marge 92 % van de totale samengestelde marge, een cijfer dat te vergelijken valt met dat van 2009. Die ratio lag vóór 2008 beduidend lager door de aanzienlijke latente meerwaarden die de ondernemingen in hun dekkingsmarge konden integreren tussen 2004 en 2007. In 2008 echter kende die ratio opnieuw een spectaculaire stijging ten gevolge van de ineenstorting van die latente meerwaarden.

We herinneren eraan dat het impliciete deel van de marge niet-leven immers uitsluitend samengesteld is uit latente meerwaarden.

6.2. Solvabiliteitsmarges leven

Solvabiliteitsmarge leven (in miljoen euro)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Samengestelde marge	7.625	9.173	11.099	12.095	10.979	12.172	13.866	13.777
Vereiste marge	3.542	4.105	4.792	5.331	5.919	6.232	6.669	7.146

De vereiste marge voor de verrichtingen leven stijgt in 2010 met 7,15 %. Die stijging is te vergelijken met die van de technische voorzieningen (uitgezonderd tak 23). De technische voorzieningen vormen overigens de meest essentiële elementen van de berekeningsbasis van de vereiste marge in de levensverzekering. Die tendens is zowat dezelfde als die waargenomen in 2009.

Voor alle ondernemingen samen bedraagt de vereiste marge 7,2 miljard euro, tegenover 6,7 miljard een jaar eerder.

De marge daalt lichtjes, van 13,9 miljard eind 2009 tot 13,8 miljard euro eind 2010. Dat is een daling met 0,6 %. Tijdens de periode 2003-2010 kende alleen 2007 een daling van de gevormde marge. Die daling was vrij drastisch aangezien ze 9 % bedroeg tegenover de marge van 2006.

Dat fenomeen weerspiegelt echter geen uniforme tendens op de markt aangezien ze slechts 27 % van het aantal ondernemingen uit onze steekproef betreft. Voor de andere ondernemingen stijgt de gevormde marge met 5,6 % in 2010.

Eind 2010 bedraagt de totale dekkingsgraad leven 193 % van de vereiste marge, tegenover 208 % eind 2009 en 195 % eind 2007.

In 2008 steeg het expliciete deel van de marge duidelijk, gestimuleerd door de herkapitalisaties alsook door de naar de balansen overgedragen resultaten van het boekjaar. Sinds 2008, toen het 91 % bedroeg, blijft het aandeel van de expliciete marge hoog aangezien het 89 % bedroeg in 2009 en 90 % in 2010.

Ook het impliciete gedeelte van de beschikbare marge, dat mee evolueert met de financiële markten, daalt voor het eerst sinds 2008. Terwijl het in 2009 nog 1,5 miljard euro bedroeg, is dat 1,4 miljard euro in 2010.

Het impliciete gedeelte van de marge in de levensverzekering bestaat in hoofdzaak uit de latente meerwaarden, maar ook uit een deel van de niet-afgeschreven acquisitiekosten (zillmering). Sinds 31 december 2009 en in afwachting van Solvency II mag de toekomstige winst niet worden verwerkt in de samengestelde solvabiliteitsmarge. Dit verklaart voor een deel de neerwaartse ontwikkeling ervan. De in de marge geïntegreerde toekomstige winst bedroeg in 2009 nog 45 miljoen, 109 miljoen in 2008 en 310 miljoen in 2007.

De in het impliciete deel van de samengestelde marge leven in 2010 toegestane 1.432 miljoen euro (tegenover 1.510 miljoen in 2009 en 1.137 miljoen in 2008) bestaat uit:

1. 1.206 miljoen latente meerwaarden (2009: 1.222 miljoen, 2008: 776 miljoen, 2007: 1.887 miljoen);
2. 226 miljoen niet-afgeschreven acquisitiekosten (2009: 243 miljoen, 2008: 251 miljoen, 2007: 246 miljoen).

6.3. Weerstandstests

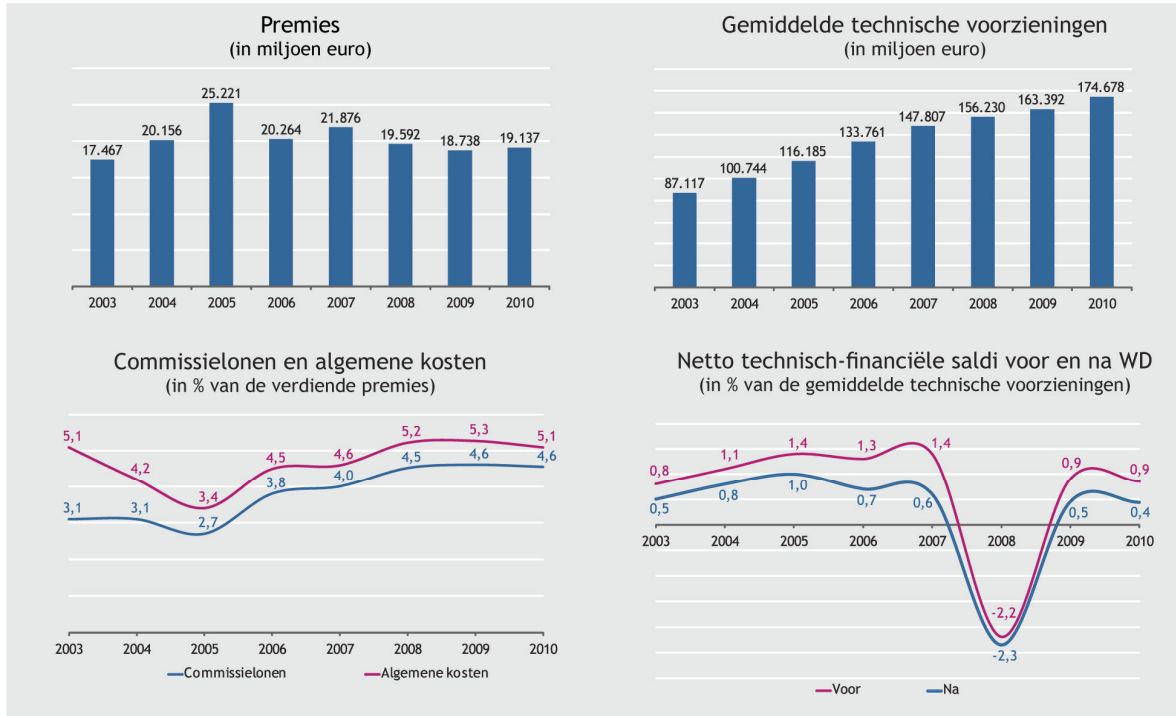
Door de marktwaarde van de aandelen fictief met 25 % te verminderen, verslechtert de solvabiliteitsratio "gecorrigeerde beschikbare marge / vereiste marge" met 78 procentpunt, van 235 % tot 157 %. Vorig jaar bracht de toepassing van die test een daling van 82 punten mee, en in 2008, eveneens een daling van 78 punten. De minder grote gevolgen van die klap in 2008 en 2010 in vergelijking met 2007 wordt verklaard door het kleinere volume aandelen in de effectenportefeuilles van de verzekeraars, enerzijds door de herschikking van de beleggingen ten voordele van obligaties, anderzijds ten gevolge van de ongunstige ontwikkeling van hun marktwaarde.

Een waardevermindering met 15 % van de immobiliën, hypothecaire leningen en leasingrechten zou tot uiting komen via een middelmatige verslechtering van de solvabiliteitsratio's beperkt tot 24 procentpunt, hetgeen sterk te vergelijken valt met de resultaten van 2008 en 2009.

Met een vermindering met 5 % van de marktwaarde van de obligaties en deposito's bij kredietinstellingen zou de gecorrigeerde solvabiliteitsratio bijna 97 procentpunt lager liggen en uitkomen op 138 % van het niveau van de vereiste marge. Het overgrote en groeiende aandeel van de obligaties verklaart de omvang van deze daling, die de gevoeligheid van de sector voor rentevoetschommelingen en de complexiteit van het actief/passiefbeheer van de verzekeraars aantoont.

7. Ontwikkeling van de belangrijkste resultaten

7.1. Levensverzekering

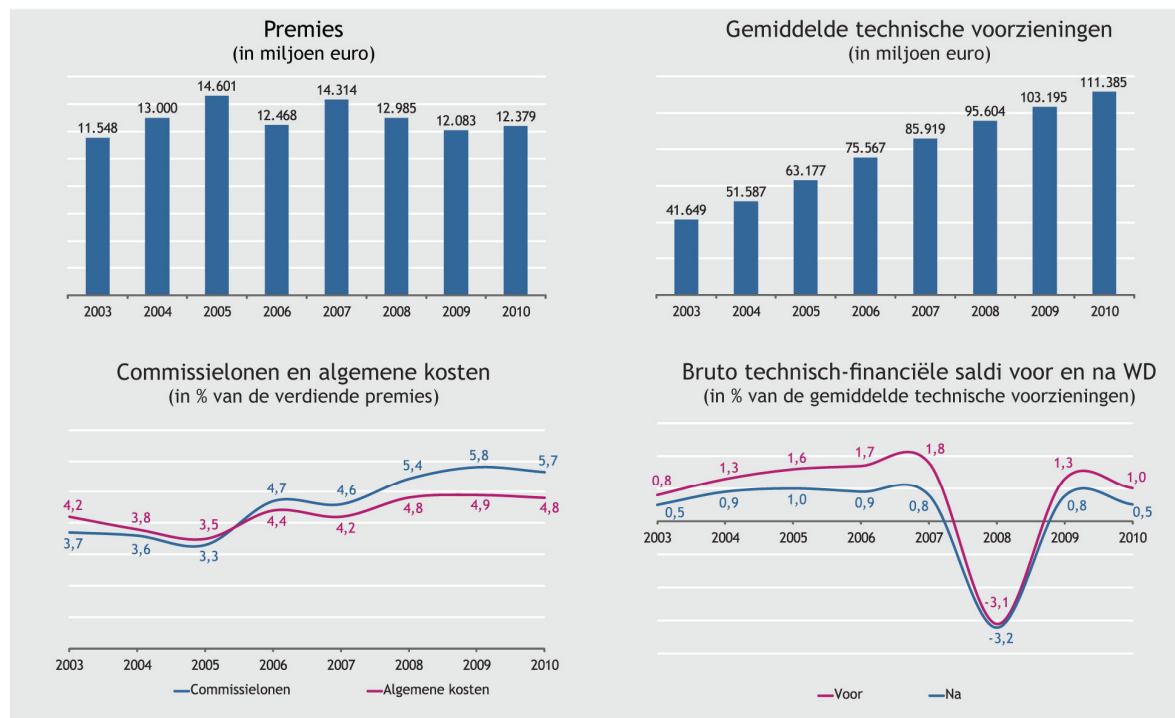

(WD = winstdeelname)

In 2010 bedragen de premie-inkomens 19,1 miljard euro. De technische voorzieningen nemen in 2010 toe met 11,2 miljard euro en komen uit op bijna 175 miljard euro. Procentueel betekent dit een groei van bijna 7 %. Het aandeel van de commissielonen blijft stabiel in 2010 terwijl het percentage algemene kosten daalt. De relatieve algemene kosten (5,1 % van de verdiende premies) zijn vergelijkbaar met die van 2003. Zowel in 2009 als in 2010 bedragen de commissielonen 4,6 % van de verdiende premies, het hoogste niveau van de jaren 2000.

Het commissieloonpercentage is de laatste jaren in een licht stijgende lijn gaat, wat kan verklaard worden door het feit dat verzekeraars de commissielonen verhogen met als bedoeling de nieuwe productie aan te zwengelen.

7.1.1. Leven individueel met gewaarborgde rentevoet (tak 21)

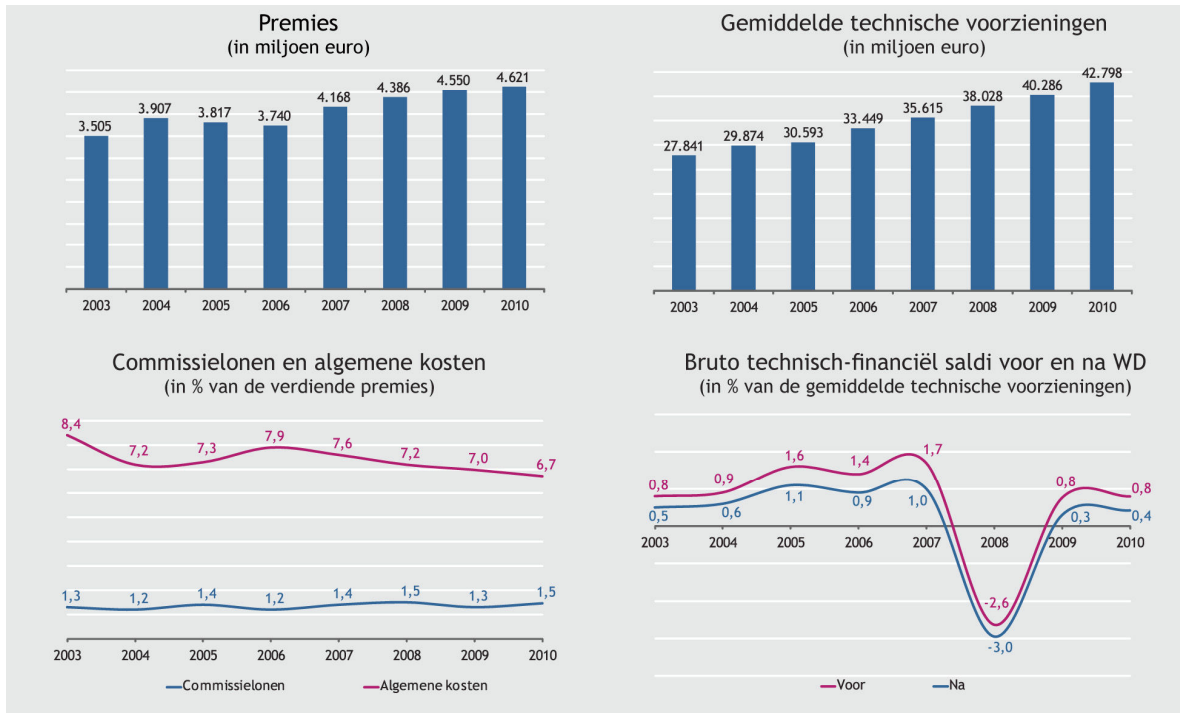
(WD = winstdeelname)

De daling van de premie-inkomens in 2006, te wijten aan de taks van 1,1 %, verklaart de bruuske stijging van de kostenratio's vanaf dat boekjaar. In 2010 dalen de kostenratio's: zowel het aandeel van de commissielonen als het aandeel van de algemene kosten daalt van 10,2 % in 2008.

Tussen 2003 en 2007 liggen de netto financiële opbrengsten rond de 5 % van de gemiddelde technische voorzieningen, met een maximum van 5,4 % in 2005. In 2008 liggen de beleggingslasten bijna op het zelfde niveau als de beleggingsopbrengsten. De netto financiële opbrengsten bedragen in 2008 amper 0,1 % van de gemiddelde technische voorzieningen. In 2010 liggen deze netto financiële opbrengsten op 4 % van de gemiddelde technische voorzieningen, wat iets lager is dan de 4,3 % in 2009. De netto financiële opbrengsten komen in 2010 uit op 4,5 miljard euro, iets hoger dan de 4,4 miljard euro in 2009.

Uitgedrukt in percentage van de voorzieningen bedraagt het technisch-financieel saldo in 2010 1,0 % vóór winstdeelname en 0,5 % erna. Zowel het technisch-financieel saldo voor winstdeelname als het saldo na winstdeelname dalen met 0,3 procentpunten ten overstaan van 2009. Zo ligt het winstdeelnemingspercentage in 2009 en 2010 op hetzelfde niveau, namelijk op 0,5 % van de gemiddelde technische voorzieningen.

7.1.2. Leven Groep met gewaarborgde rentevoet (tak 21)

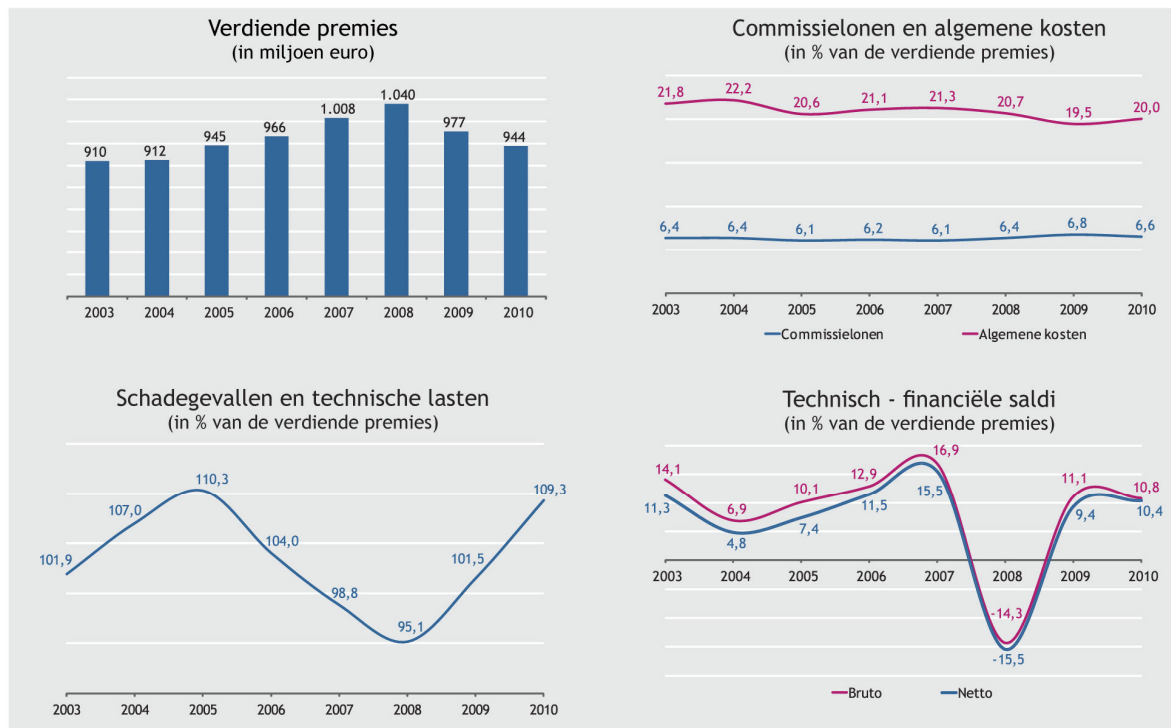

(WD = winstdeelname)

Het bruto technisch-financiële saldo vóór winstdeelname van het boekjaar komt in 2010 uit op 0,8 % van de gemiddelde voorzieningen, wat hetzelfde niveau is als 2009. Hiermee ligt het bruto technisch-financiële saldo vóór winstdeelname dotaties in 2009 en 2010 op hetzelfde niveau als in 2003, het jaar na de economische crisis van 2002. Bij de collectieve levensverzekeringsproducten bedragen de dotaties aan winstdeelname ten opzichte van de technische voorzieningen 0,5 % in 2009 en 0,4 % in 2010.

7.2. Niet-leven verzekeringen

7.2.1. Arbeidsongevallen (Wet van 1971)

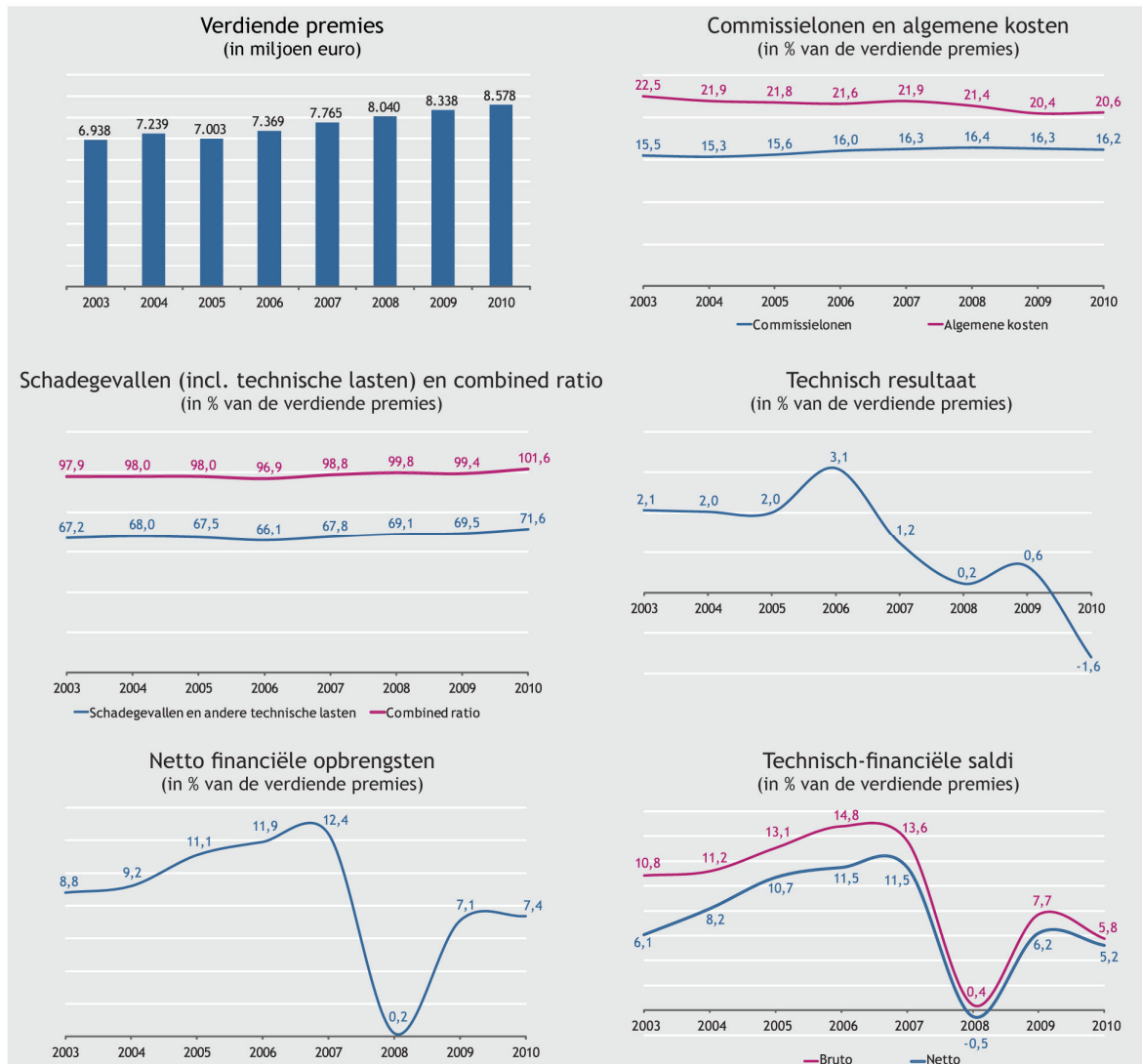
De periode 2005-2008 wordt gekenmerkt door een daling van de schadegevallen en andere technische lasten in functie van de verdiende premies. In 2007 en 2008 liggen de schadekosten zelfs op een lager niveau dan de verdiende premies. Vanaf 2009 komt daar een einde aan.

De netto financiële opbrengsten doen het goed in 2010. Ze stijgen namelijk tot 38,8 % van de verdiende premies. De beleggingsopbrengsten komen in 2010 uit op 366 miljoen euro, een bedrag dat hoger ligt dan de 305 miljoen euro in 2009 en veel hoger is dan de 1,4 miljoen euro in 2008.

De stijging van de netto financiële opbrengsten resulteert niet in een stijging van het bruto technisch-financieel saldo, omdat de bedrijfskosten en schadegevallen en technische lasten in 2010 meer stijgen dan de beleggingsopbrengsten. Het relatieve aandeel van de schadegevallen en andere technische lasten neemt in 2010 met 7,8 procentpunten toe ten opzichte van 2009, de ratio bedrijfskosten in functie van verdiende premies stijgt in de periode 2009-2010 met 0,1 procentpunt, terwijl het aandeel van de beleggingsopbrengsten in 2010 met 7,6 procentpunten toeneemt tegenover 2009. Hierdoor daalt het relatieve bruto technisch-financieel saldo in 2010 uiteindelijk met 0,3 procentpunten ten opzichte van 2009. Toch ligt het bruto technisch-financieel in 2010 saldo 25 procentpunten hoger dan in 2008.

De kostprijs van de afgestane herverzekering komt in 2010 uit op een lager niveau dan in 2009, zijnde 0,4 % van de premies in 2010, tegenover 1,7 % het jaar voordien.

7.2.2. Brand, ongevallen en andere risico's (BOAR)

In 2010 stijgen de schadegevallen en technische lasten, uitgedrukt in percentage van de verdiende premies, waardoor de technische winst verdwijnt: de verdiende premies zijn voor het eerst in acht jaar niet voldoende hoog om de schadegevallen en andere technische lasten op te vangen. De belangrijkste reden voor dit technisch deficit is een toename van de technische voorzieningen. In 2009 bedraagt de toename van de voorzieningen in functie van de verdiende premies 1,53 %, in 2010 is dit 4,66 %. De bedrijfskosten in percentage van de verdiende premies blijven constant en bedragen 30,0 % in 2010. Globaal bedraagt het bruto saldo vóór beleggingsopbrengsten -1,6 % van de verdiende premies, tegenover 0,6 % in 2009.

Maar uiteraard (lees: gelukkig) zijn er ook nog de financiële opbrengsten. De netto financiële opbrengsten (beleggingsopbrengsten min beleggingslasten) stijgen en zijn goed voor 7,4 % van de premies in 2010 tegenover 7,1 % in 2009 en amper 0,2 % in 2008. Het technisch-financieel saldo van de afgestane herverzekering in functie van de verdiende premies noteert een forse daling, van 1,5 % in 2009 naar 0,6 % in 2010.

Deze ontwikkelingen zorgen ervoor dat het netto technisch-financieel saldo na herverzekering in 2010 daalt tot 5,2 % van de verdiende premies, wat overeenkomt met een winst van 449 miljoen euro. In 2009 was dit saldo nog 6,2 % van de verdiende premies, wat overeenkwam met een winst van 518 miljoen euro.

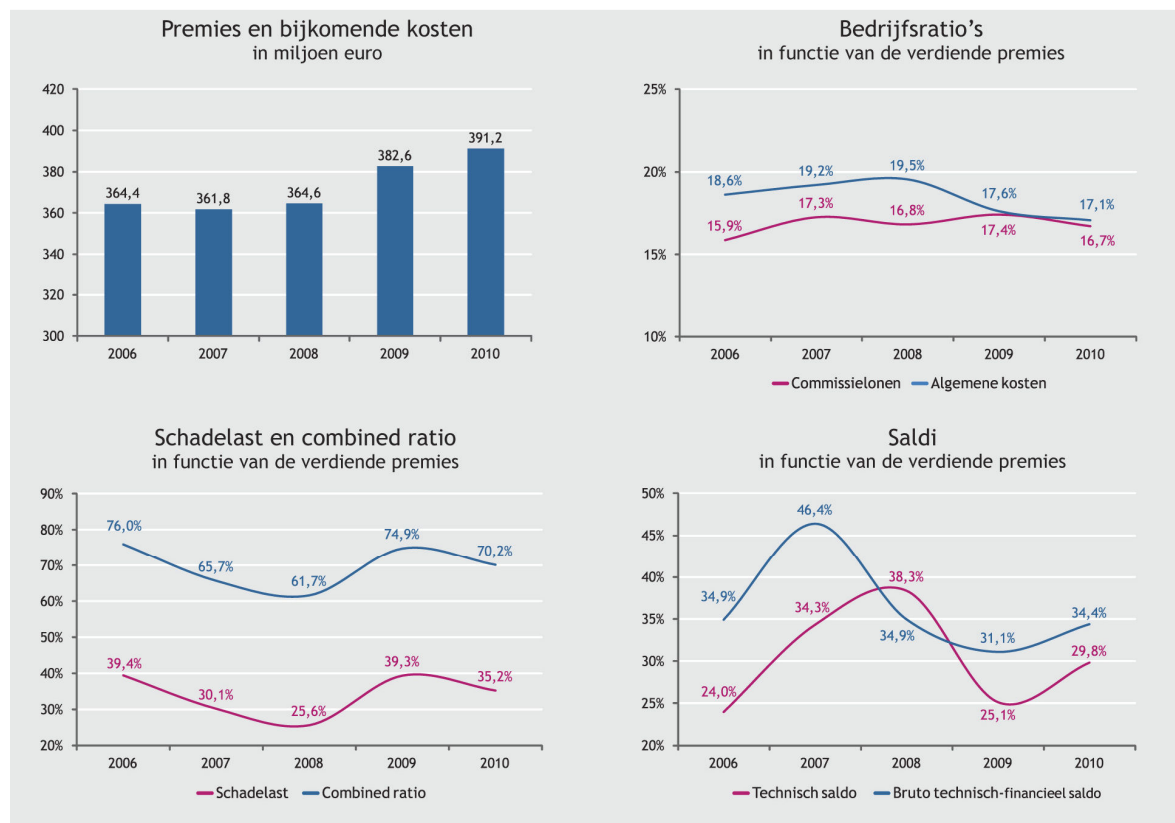
Tijdens de laatste 10 jaar kenden enkel 2002 en 2008 een negatief netto technisch-financieel saldo na herverzekering. De verliezen in 2002 vloeiden echter in eerste instantie voort uit een aanzienlijk technisch tekort, wat in 2008 niet het geval was. Net als in 2002, is er ook in 2010 een technisch tekort. In 2010 (-1,6 %) is dit technisch tekort veel minder groot dan in 2002 (-6,7 %).

Nader onderzoek van die verrichtingen (zie verder) leert echter dat de situatie nogal kan verschillen naargelang van de activiteiten.

8. Analyse van de belangrijkste BOAR-takken

8.1. Ongevallen (buiten arbeidsongevallen): zeer gunstig

Na de dalingen van het incasso voor de individuele ongevallenverzekeringen in 2007 (-0,9 %) en 2008 (-3,9 %), neemt dit incasso opnieuw toe in 2009 (5,0 %) en in 2010 (3,6 %). De evolutie van dit incasso is de laatste jaren echter sterk verschillend van onderneming tot onderneming.

De "verkeersindividuele" ongevallenverzekeringen, beter gekend als bestuurdersdekkingen, kennen een incassotoename van 5,9 % in 2010 en van zo'n 20 % in de periode 2006-2010.

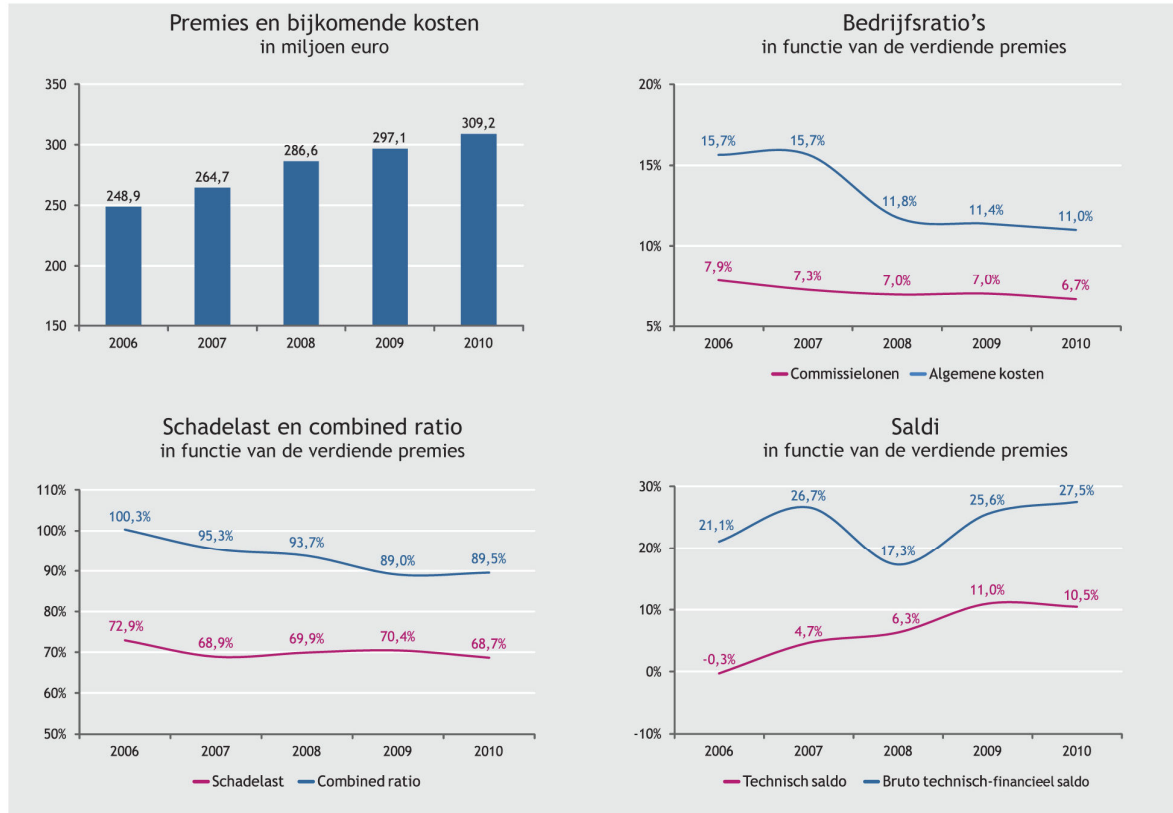
Voor de collectieve ongevallenverzekeringen daalt het incasso in 2010 met 0,4 %, terwijl het in 2008 en in 2009 toenam met zo'n 3 %.

De wijzigende samenstelling van de tak ongevallen (buiten arbeidsongevallen) heeft invloed op de evolutie van de algemene kosten en commissielonen in functie van de verdiende premies, gezien deze posten verschillen voor de verschillende ongevallenverzekeringen.

Categorie	% incasso	Bruto technisch-financieel saldo in functie van de verdiende premies (in %)	
		2009	2010
Algemene individuele	22,8	20,4	32,5
Verkeersindividuele	19,6	36,3	46,1
Collectieve	46,1	35,7	30,8
Andere	11,5	20,2	32,2

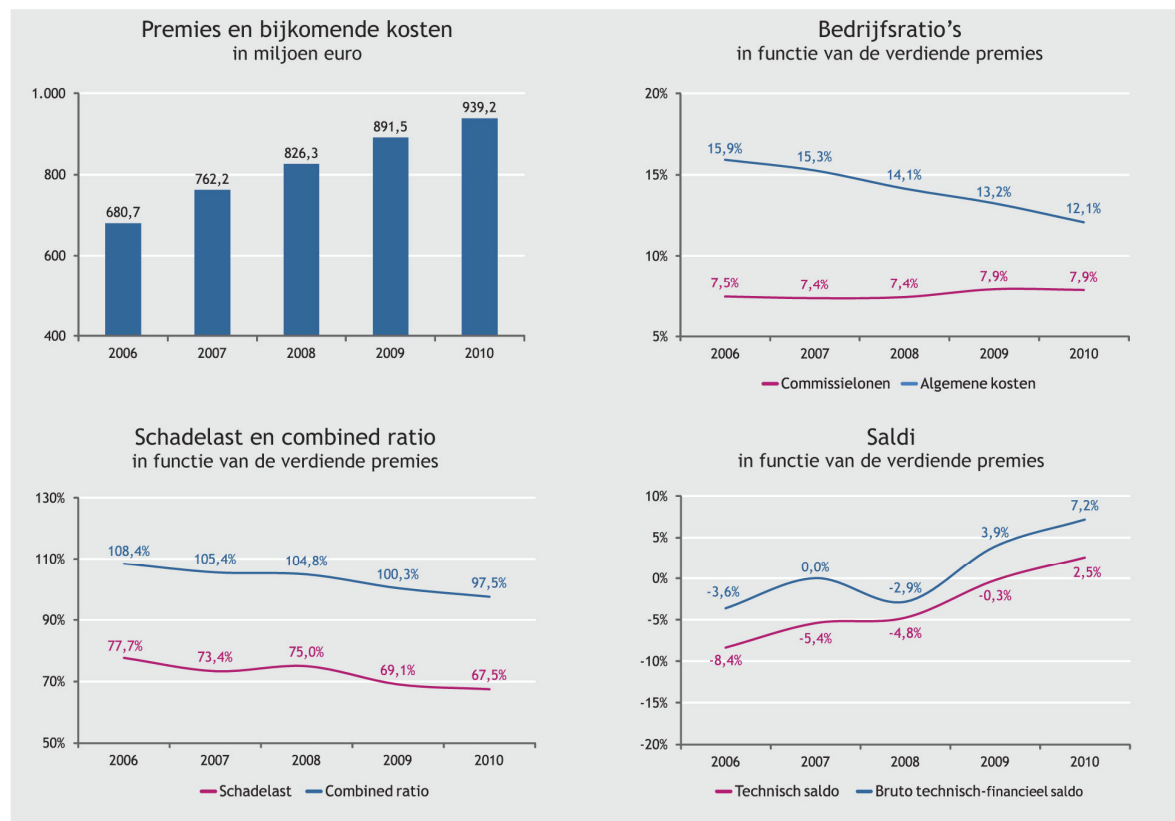
8.2. Ziekte: positieve trend zet zich voort

Gewaarborgd inkomen

Door de economische crisis vertraagde de groei in 2009 (+3,7 %) en 2010 (+4,1 %). Van dit incasso heeft 65 % betrekking op de collectieve en 35 % op de individuele contracten. De toename van het incasso in 2010 bedraagt 5,3 % voor de collectieve verzekeringen en 2,0 % voor de individuele verzekeringen.

Ziektekostenverzekering

Van dit incasso heeft 45 % betrekking op individuele contracten en 55 % op collectieve contracten. Het incasso van de individuele verzekeringen stijgt in 2010 met 6,4 %, terwijl dat van de collectieve verzekeringen toeneemt met 4,5 %. De toename van het incasso volgt deels uit de stijging van de medische kosten en deels uit de toename van het aantal contracten.

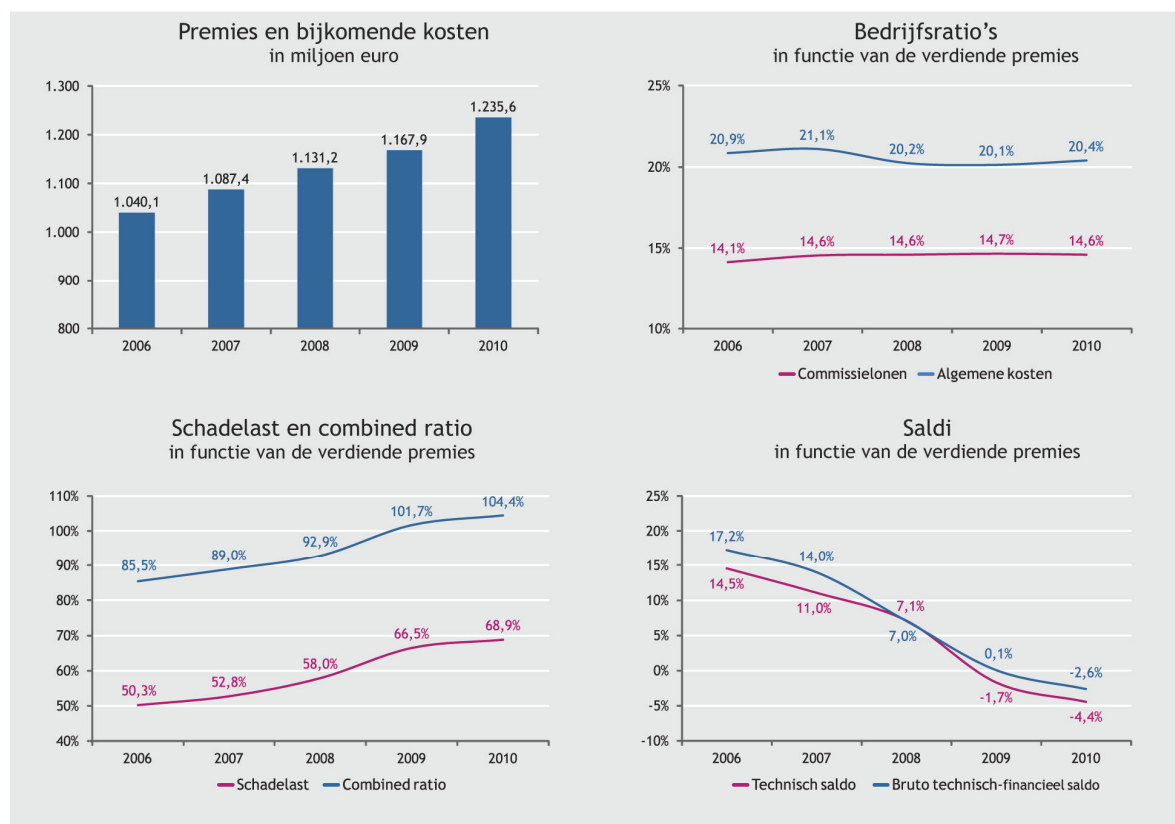
De evolutie van de kosten, gekoppeld aan een ziektekostenverzekering, wordt sinds kort door een specifieke index gemeten.

Voor de hospitalisatie in een eenpersoonskamer bedraagt de evolutie van de medische index 6,9 % voor het eerste kwartaal 2010 ten opzichte van het eerste kwartaal 2009. Deze evolutie neemt af tot 1,9 % voor het vierde kwartaal 2010 ten opzichte van het vierde kwartaal 2009. De gemiddelde evolutie over de vier kwartalen van 2010 bedraagt 4,8 %.

Voor de hospitalisatie in een twee- of meerpersoonskamer daalt deze evolutie van -0,1 % voor het eerste kwartaal van 2010 naar -6,5 % voor het vierde kwartaal van 2010. De gemiddelde evolutie over de vier kwartalen van 2010 bedraagt -2,7 %. Deze daling wordt voor een gedeelte verklaard door de afschaffing van de kamersupplementen voor een tweepersoonskamer vanaf 1 januari 2010.

Zowel voor één- als meerpersoonskamer leidt de betere terugbetaling van de materiaalsupplementen door de ziekenfondsen ook tot een daling van de kosten van de ziektekostenverzekering.

8.3. Voertuigcaso: negatief resultaat

Voor "toerisme en zaken" registreerde de Federale Politie 12.899 diefstallen in 2010. Na 2006, waarin de Federale Politie 18.375 diefstallen toerisme en zaken registreerde, nam dit aantal jaarlijks verder af. In 2000 bedroeg het aantal diefstallen toerisme en zaken nog om en bij de 40.000. Het aantal geregistreerde diefstallen uit voertuigen bedraagt 76.594 in 2010.

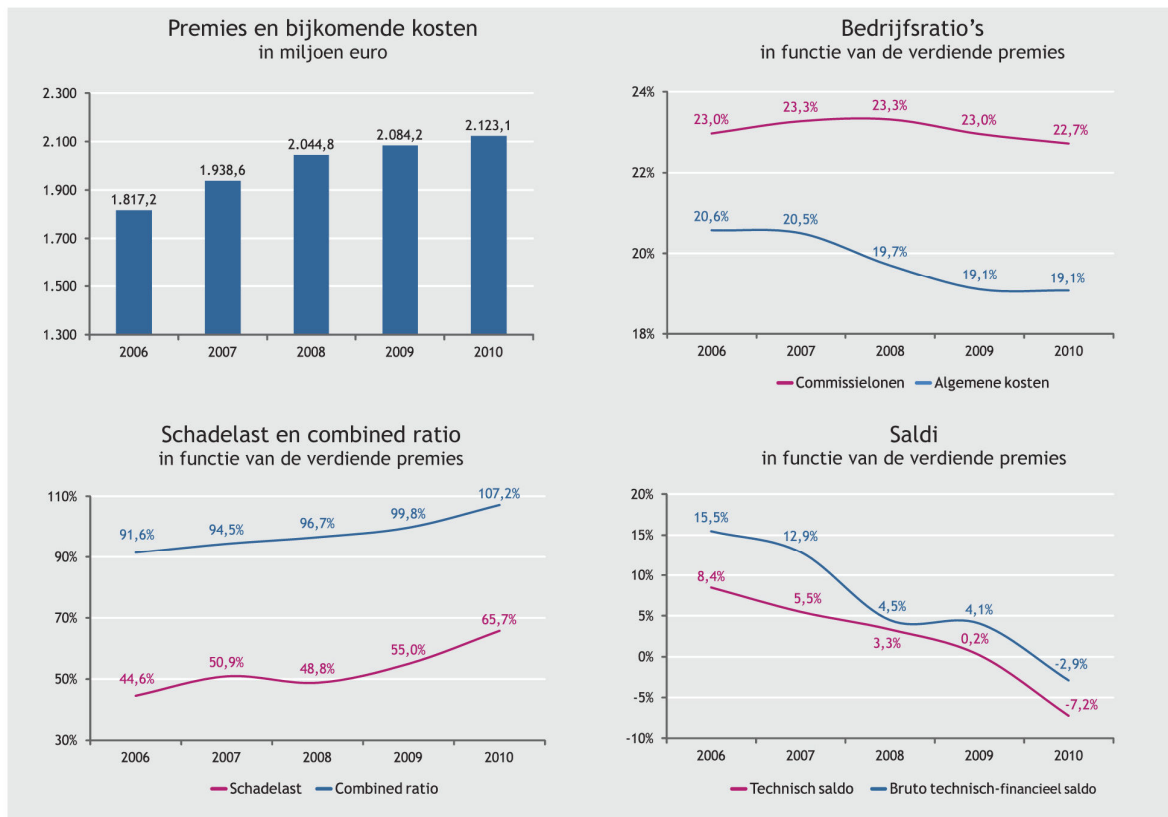
Hierbij stijgt het aantal beperkte en het aantal volledige omnium dekkingen. Het aantal volledige omnium dekkingen neemt toe doordat, enerzijds, het aantal nieuwe wagens ingeschreven in 2010 hoger ligt dan dit aantal in 2009 en, anderzijds, een voertuig gemiddeld langer in volledige omnium verzekerd wordt.

Vanaf 2007 neemt de ongevallenfrequentie opnieuw jaarlijks lichtjes toe. Daarnaast neemt ook de gemiddelde materiële schade toe in de periode 2007-2010. Deze toename wordt deels veroorzaakt door lagere vrijstellingen en Engelse vrijstellingen in de contracten.

Het aantal voertuigdiefstallen nam daarentegen verder af tijdens de periode 2006-2010.

Product	% incasso	Bruto technisch-financieel saldo in functie van de verdiende premies voor 2010 (in %)		
		Materiële schade	Diefstal	Andere
Toerisme en zaken	85,6	-26,1	52,5	-2,6
Tweewielers	0,3	46,4	53,5	56,2
Vervoer van zaken MTM ≤ 3,5 T	7,4	-11,2	51,6	-1,4
Vervoer van zaken MTM > 3,5 T	5,9	13,8	50,8	47,3

8.4. Brand: stormen en overstromingen wegen

Voor de categorie woningen neemt het incasso in 2010 toe met 1,6 %. De gemiddelde premie (exclusief taken), gedefinieerd als het incasso gedeeld door het aantal risico's stijgt met 0,9 % van 258 euro in 2009 naar 260 euro in 2010. De ABEX-index in dezelfde periode daalt met 2,6 %. De premiestijging volgt uit de tariefaanpassingen die doorgevoerd werden door een aantal ondernemingen om de rendabiliteit voor de toekomst veilig te stellen.

Categorie	% incasso	Bruto technisch-financieel saldo in functie van de verdiende premies (in %)	
		2009	2010
Eenvoudige risico's			
Woningen	60,1	4,0	-3,5
Landbouwriscio's	2,5	-14,6	-23,8
Ondernemingen	10,2	-10,3	-2,4
Andere	5,7	25,4	10,7
Speciale risico's			
Alles, behalve technische verzekeringen	15,3	12,6	-11,3
Technische verzekeringen	6,2	3,9	21,9

Technisch gezien wordt er voor de tak brand een verlies van 7,2 % van de verdiende premies genoteerd.

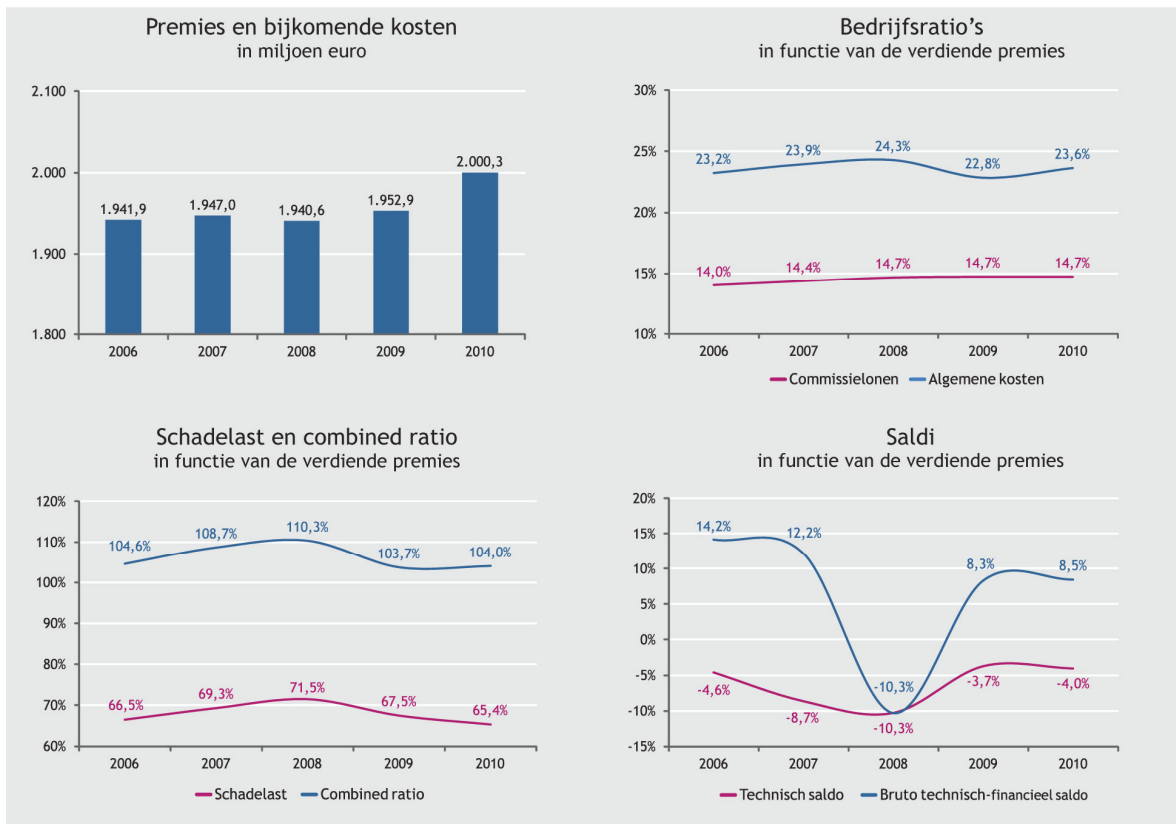
De belangrijkste stormen van de laatste jaren			
	Aantal schadegevallen	Totale schadelast	Gemiddelde schadelast
14 juli 2010	45.800	141,7 mio euro	3.090 euro
28 februari 2010	36.500	52,5 mio euro	1.440 euro
25/26 mei 2009	34.500	74,1 mio euro	2.150 euro
18/19 januari 2007	155.500	213,1 mio euro	1.370 euro

Watersnood 11-19 november 2010 (situatie 31/01/2011)			
	Aantal schadegevallen	Totale schadelast	Gemiddelde schadelast
Stormschade	4.926	8,1 mio euro	1.643 euro
Waterschade	7.018	12,5 mio euro	1.775 euro
Overstromingen	9.279	75,5 mio euro	8.135 euro
Casco voertuigen	627	2,0 mio euro	3.246 euro
Totaal	21.850	98,1 mio euro	4.488 euro

Op 31 december 2010 waren 26.276 (tegenover 28.380 op 31 december 2009) eenvoudige risico's verzekerd aan de voorwaarden van het tarifieringsbureau tegen een premievoet van 0,9 ‰.

Inzake de watersnood van 11 tot 19 november 2010 werden er 348 overstromingsschadegevallen gemeld bij het tarifieringsbureau. De totale kost van deze schadegevallen wordt geschat op 3,8 miljoen euro (situatie 31/06/2011), wat neerkomt op een gemiddelde kost van 10.939 euro.

8.5. BA motorrijtuigen: na vier jaren afname, neemt gemiddelde premie lichtjes toe

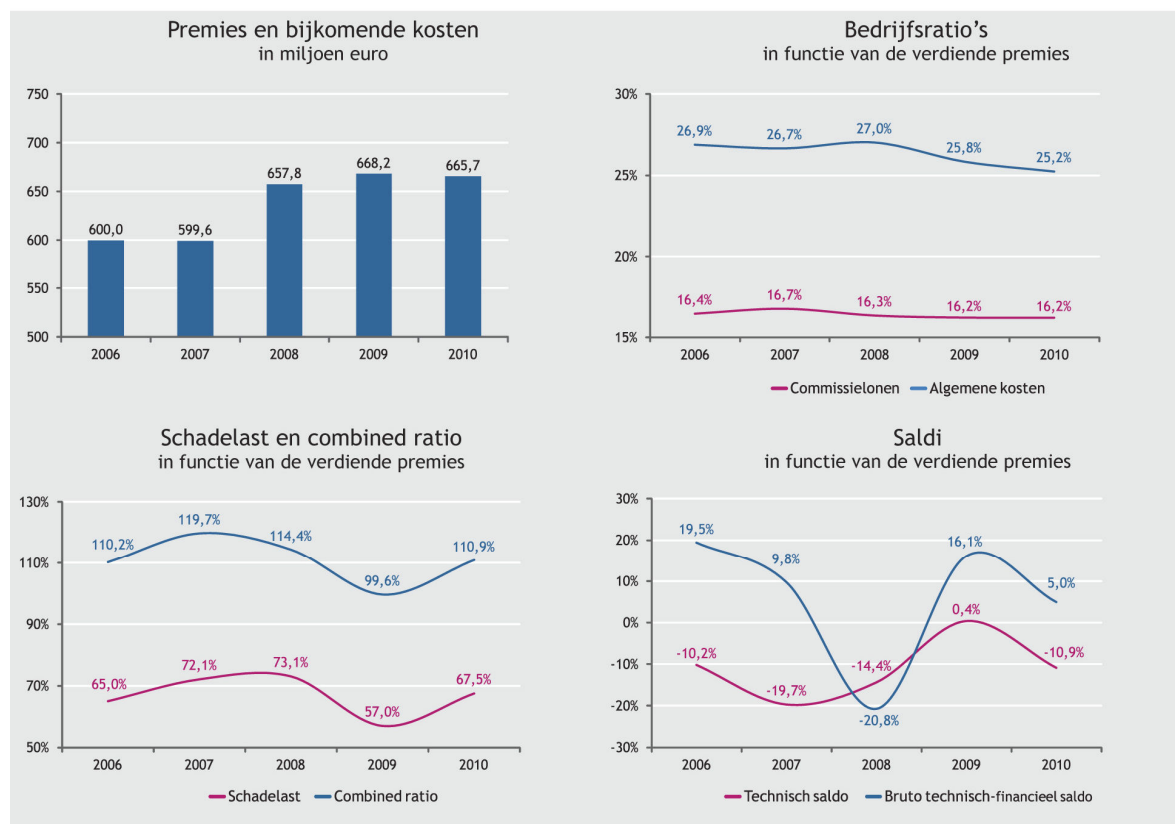
Door de tariefverhogingen in de periode 2000-2005 herstelde de rendabiliteit en nam de concurrentie tussen de ondernemingen opnieuw toe. In de periode 2005-2009 bleef het incasso quasi stabiel, tegenover een stijging van 7,0 % van het voertuigpark. Het incasso per voertuig is tussen 2005 en 2009 gedaald met 5,8 % en bedraagt 297 euro in 2009.

In 2010 neemt het incasso voor de tak BA motorrijtuigen toe met 2,4 %. Voor het eerst in de afgelopen vijf jaren neemt het incasso per voertuig opnieuw lichtjes toe. De eerste tendensen van 2011 duiden ook op een lichte stijging van het gemiddelde incasso per voertuig.

Door de versterkte aandacht voor verkeersveiligheid daalde de schadefrequentie voor de BA motorrijtuigen in de periode 2000-2003. In 2004 en 2005 kent ze opnieuw een lichte stijging. In 2006 daalt de schadefrequentie tot 6,86 %, een niveau vergelijkbaar met dat van 2004. Van 2007 tot 2010 neemt de schadefrequentie echter opnieuw jaarlijks lichtjes toe van 7,01 % in 2007 tot 7,24 % in 2010.

Categorie	% incasso	Bruto technisch-financieel saldo in functie van de verdiende premies (in %)	
		2009	2010
Toerisme en zaken	76,8	5,4	6,7
Tweewielers	3,7	43,0	24,9
Vervoer van zaken MTM ≤ 3,5 T	10,0	12,2	14,8
Vervoer van zaken MTM > 3,5 T	8,4	10,9	14,2

8.6. Algemene BA: wisselvallige resultaten

Als gevolg van de economische crisis daalde het incasso voor de "BA exploitatie en na levering" in 2010 met 2,0 %. Het incasso voor de "BA beroepen" daalt in 2010 met 4,0 %. Daarentegen stijgen de incasso's voor de "BA privé leven", de "BA publieke inrichtingen" en de "andere BA" met respectievelijk 3,0 %, 1,5 % en 7,5 %.

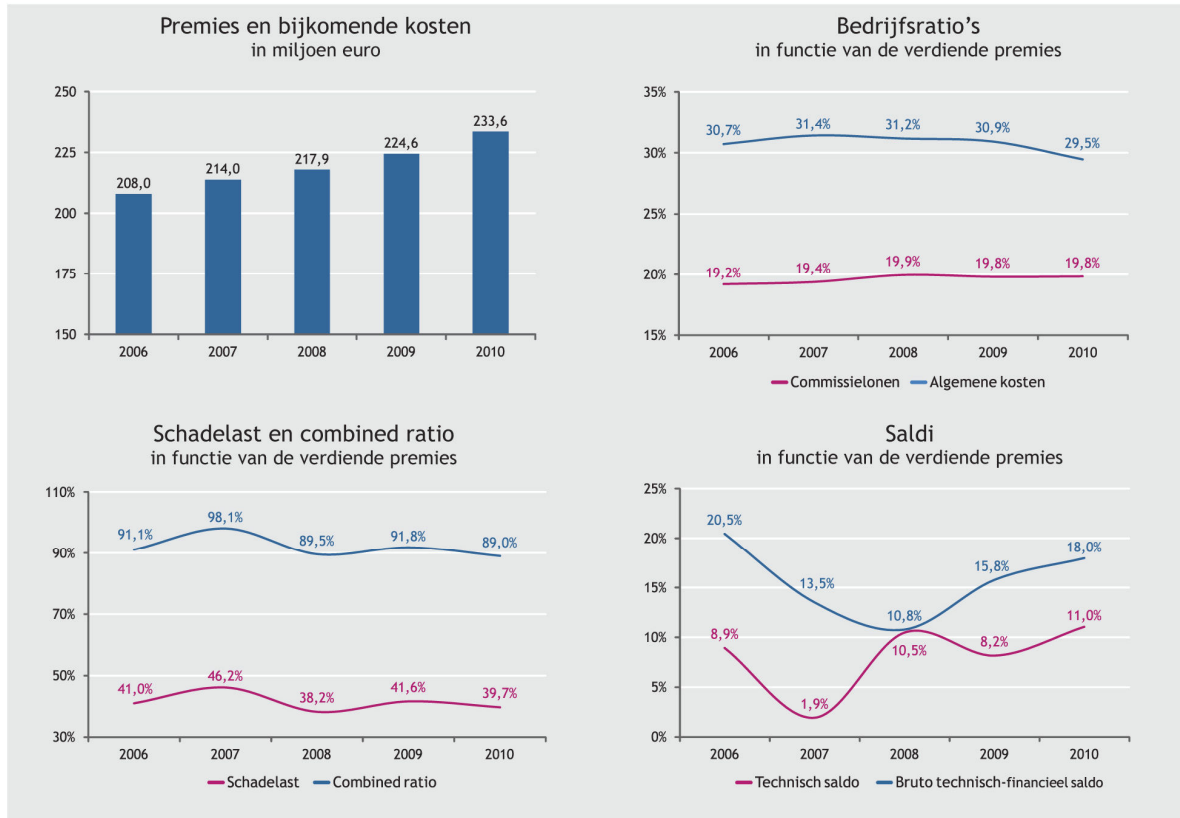
Het incasso voor de "BA familiale" stijgt in 2010 met 5,3 %. Deze evolutie wordt verklaard door, enerzijds, een lichte daling van het aantal contracten met ongeveer 1 % en, anderzijds, een stijging van de gemiddelde premie met zo'n 7 %. In 2010 wordt het aantal polissen op bijna 4,1 miljoen geschat, zo'n 90 % van de huishoudens beschikken over een polis BA familiale. De gemiddelde premie (exclusief taksen) bedraagt 41,7 euro.

Product	% incasso	Bruto technisch-financieel saldo in functie van de verdiende premies (in %)	
		2009	2010
BA privé leven	24,9	23,4	13,6
BA exploitatie en na levering	45,7	17,4	-6,5
BA beroepen	19,2	28,3	38,0
BA publieke inrichtingen	1,4	52,2	55,5
Andere BA	8,8	-61,4	-49,4

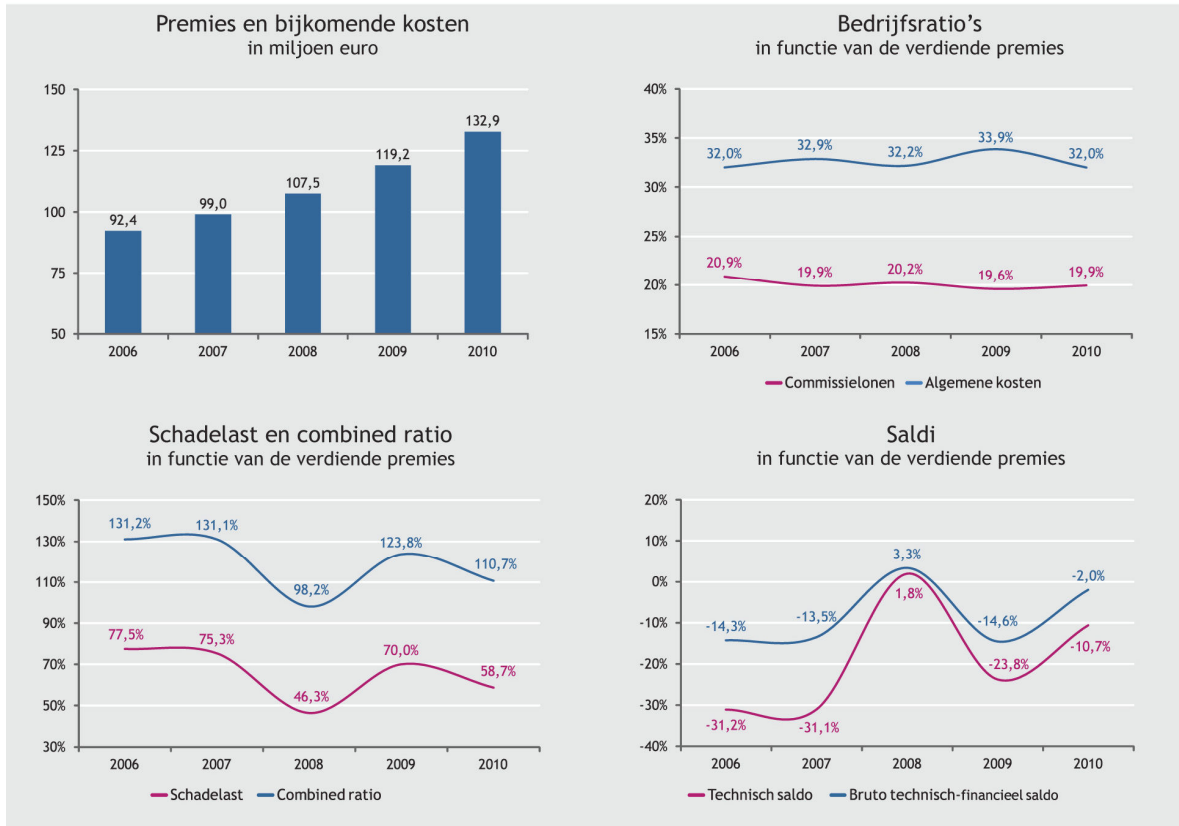
8.7. Rechtsbijstand: negatieve resultaten voor de rechtsbijstand andere dan voertuigen

Rechtsbijstand voertuigen

Het incasso van de "rechtsbijstand voertuigen" stijgt in 2010 met 4,0 % en bedraagt 233,6 miljoen euro. De gemiddelde premie (exclusief taksen) van 38,6 euro in 2010 tegenover 37,1 euro in 2009. De stijging van het incasso vloeit voort uit een toename van de premies en uit het sluiten van nieuwe contracten.

Andere rechtsbijstand

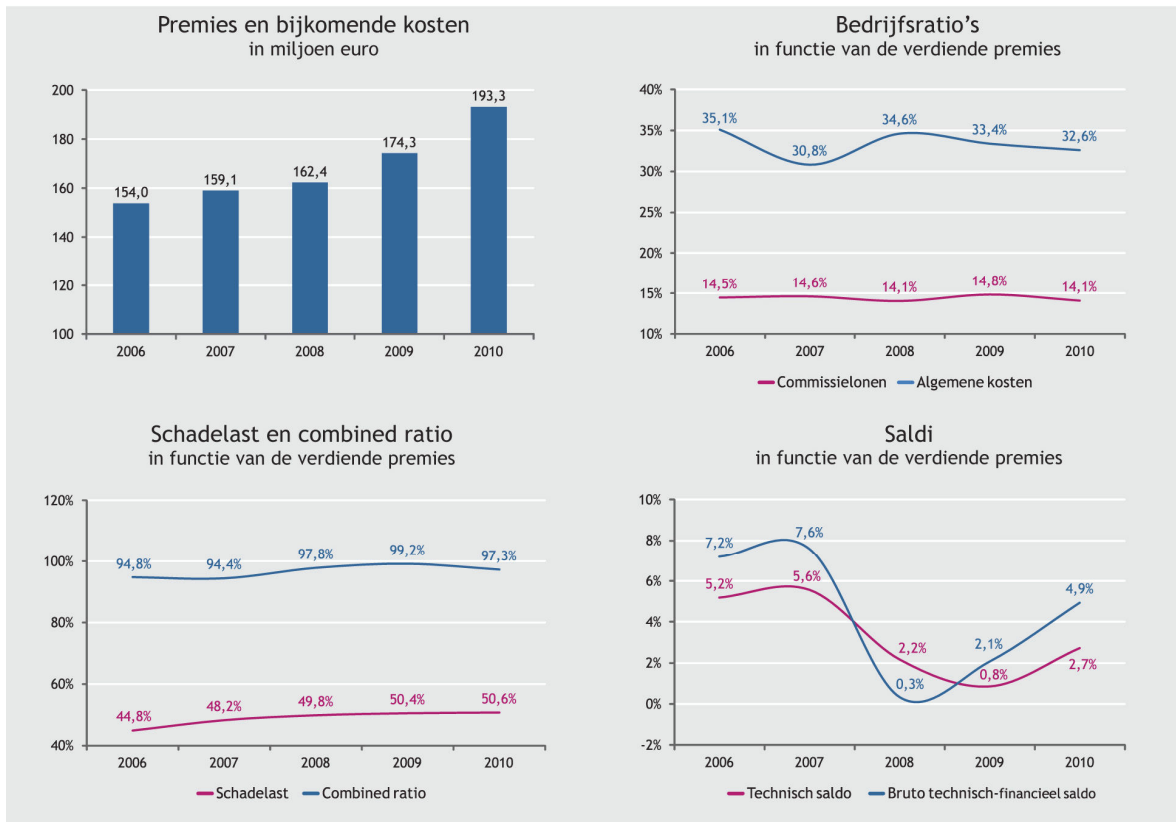
Zo'n 76 % van dit incasso betrekking heeft op de verzekering rechtsbijstand privé leven. De andere 24 % heeft betrekking op de rechtsbijstand van ondernemingen.

Het aantal contracten voor de rechtsbijstand privé leven neemt in 2010 toe met 1,7 %, terwijl de gemiddelde premie stijgt met 11,8 % en 17,5 euro bedraagt.

Voor de rechtsbijstand van ondernemingen neemt het aantal contracten in 2010 met 4,4 % toe en stijgt de gemiddelde premie met 7,5 % tot 44,8 euro.

De gemiddelde premie, zowel voor de rechtsbijstand privé leven als voor de rechtsbijstand ondernemingen, is afhankelijk van de specifieke dekking die voorzien is in het contract en kan bijgevolg sterk variëren.

8.8. Hulpverlening: almaar ruimer

De ontwikkeling van diensten die hulp bieden en raad geven aan verzekerden, zowel op reis als thuis, verklaren gedeeltelijk de incassostijging tijdens deze twee jaren. Op het thuisfront springt hierbij de hulpverlening aan zieken en mindervaliden en de technische assistentie bij huiselijke problemen (bv. op het gebied van verwarming, elektriciteit, waterleiding) in het oog.

Daarnaast kennen de reisverzekeringen met een dekking op jaarbasis een toenemend succes.

De aswolk, als gevolg van de vulkaanuitbarsting in IJsland, en het oproer in Thailand hebben een druk van de touroperatoren en de klanten gegenereerd opdat de verzekeraars de risico's van ongewild verlengd verblijf en het door- of terugzenden van klanten bij natuurrampen of andere gevallen van overmacht zouden dekken. Deze dekkingen waren in het verleden vrijwel onbestaand in België, maar worden nu wel gevraagd.